KURTULUŞ

sosyalist dergi

1 MAYIS 1978

●

6 MAYIS 1972
UNUTULMAYACAK
OLİGARŞİ
DÖKTÜĞÜ KANDA BOĞULACAK

●

«SOSYAL-EMPERYALİZM»
TEORİSİ (!)
«YENİ» NARODNİZMİN
TEORİSİDİR
(V)

●

ULUSAL SORUN
ve
SÖMÜRGECİLİK SORUNU
ÜZERİNE ELEŞTİRİLER

MAYIS 1978

24

KURTULUŞ

sosyalist dergi

AYLIK DERGİ
MAYIS 1978
YIL: 2 — CİLT: 4 — SAYI: 24

Sahibi : İsmail AYÇİÇEK/Sorumlu Yazı İşleri Müdürü : Mustafa EKER/Yönetim adresi : İbrahim Müteferrika Sok. Fazilet Han, Kat : 4, No: 409 ULUS-ANKARA/Yazışma Adresi : Posta Kutusu : 308 Kızılay-ANKARA/ Abone Bedeli : Yıllık 100 TL.'dir. Yurt dışı abone bedeli iki katıdır./Her türlü ödeme için : İsmail Ayçiçek, Posta Çeki No : 100994

İÇİNDEKİLER

Dizgi ve baskı : UFUK MATBAASI...

1 Mayıs 1978

1 Mayıs 1978 eyleminin doğru değerlendirilmesi, Türkiye devrimci hareketinin durumunun doğru bir şekilde kavranılmasıyla mümkün olacaktır. Türkiye'de işçi sınıfı partisinin olmayışı, soldaki dağınıklık, 1977 1 Mayıs katliamının kitleler üzerinde yarattığı yılgınlık gibi faktörler birlikte değerlendirildiğinde ancak doğru dersler çıkarabilme olanağına sahip olabiliriz. Bu konuya değinmeden önce kısaca 1 Mayıs'ın tarihi önemine değinelim.

1 Mayıs işçi sınıfının kendiliğinden gelen, çok kötü yaşam koşullarına karşı genel bir direnişi olarak doğmuştur. Bu direnişin başladığı Amerikan toplumunda, işçi sınıfı, direnişle birlikte yeni bir sınıfın oluştuğunu, hem kendi toplumuna, hemde dünyaya kabul ettirmiştir.

1 Mayıs, ne tek başına bir genel grev, ne de tek başına 8 saatlik işgünü için mücadele olarak değerlendirilemez. Sonuçlarıyla birlikte, işçi sınıfının bilinç ve örgütlenmesine getirdikleriyle birlikte değerlendirilmelidir. Engels bu konuyu şöyle dile getiriyor.

«Ülkenin geniş bir alanına yayılan ve çalışan insan yığınlarının kendiliğinden ve iç güdüsel hareketleri: sosyal koşulların sefilliğine karşı beliren hoşnutsuzlukların aynı anda patlayışı, bu patlayışların her yerde aynı olması ve aynı nedenlere dayanması, onları Amerikan topluluğunun yeni ve belirli bir sınıfı oluşturduklarının bilincine vardırdı: Pratik olarak aşağı yukarı babadan oğula işçilerin, yani proletaryanın oluşturduğu bir sınıf. Ve gerçek Amerikan iç güdüsüyle bu bilinç onları bir an önce kurtuluşlarına doğru bir sonraki adımı atmaya gö-

türdü: Başka bir deyişle amacı Meclis Binası ve Beyaz Sarayı fethetmek olan, kendi programına sahip, çalışan insanların politik bir partisini kurmaya yöneltti. Mayıs'ta 8 saatlik çalışma günü için verilen mücadele, Chicago, Milwaukee, vb.'de karışıklıklar, hakim sınıfın, henüz olgunlaşmamış olan bu emek ayaklanmalarını kaba kuvvet ve de kaba bir sınıf adaleti ile bastırma çabaları. Kasım'da yeni işçi partisinin tüm büyük merkezlerde örgütlenmesi ve New York, Chicago ve Milwaukee seçimleri. Mayıs ve Kasım, o zamana dek Amerikan burjuvazisine sadece ABD tahvilatının faiz kuponunu hatırlatırdı: bundan böyle Mayıs'la Kasım onlara Amerikan işçi sınıfının ödenmek üzere kendi kuponlarını sunduğu tarihleri de hatırlatacak.» (Engels, İngilterede Emekçi Sınıfların Durumu, s. 325)

Görüldüğü gibi Engels, 1 Mayıs patlamasını sonuçlarıyla değerlendirirken onun Amerikan proletaryası için bir dönüm noktası olarak önemini vurguluyor.

Amerikan proletaryası, Baltimore kentinde toplanarak «8 saatlik iş günü» için karar aldı. Bu karar burjuvazi tarafından reddedilince Chicago'da toplanan işçi sendikaları kongresi bu kararı burjuvaziye zorla kabul ettirme kararı aldı.

Bu kararla birlikte 1 Mayıs 1886'da yüzbinlerce işçi ABD'nin en büyük şehirlerinde genel greve başladı. Genel grevle birlikte meydanlarda büyük gösterilerde yapılıyordu. 3 Mayıs günü polis gösterici işçilere saldırdı ve bir işçi öldü, bir çok işçi de yaralandı. Fakat bu saldırılar grevi ve gösterileri daha da hızlandırdı. Hemen ardından saldırıya federal ordu da katıldı. Hareket bastırıldı. Tüm işçi önderleri tutuklandı. Akabinde 4 işçi önderi idam edildi. İdam edilen işçilerin cenazesine çok kalabalık işçi ve halk katıldı.

1889 Temmuz'unda 2. Enternasyonal'in birinci kongresi 1 Mayıs'ı bütün ülkelerin birlik ve dayanışma günü olarak ilan etti. Aynı şekilde Zürich'te toplanan 3. kongrede 1 Mayıs'ta bütün ülkelerde aynı anda gösteri yapılmasını kararlaştırdı. Çok kaba olarak 1 Mayıs'ın kavranabilmesinin ip uçları kısa da olsa anlattıklarımızda daha da açıklığa kavuşmuştur.

TÜRKİYE'DE 1 MAYIS'LAR

Türkiye'de 1 Mayıs eylemlerinin tarihi 1909'lara kadar dayanır. 1912'de İstanbul'da ilk defa anılan 1 Mayıs 1921'e kadar büyük bir kitle gösterisine dönüşmedi. Ancak esas itibariyle 1921-22'de başta İstanbul olmak üzere bir çok büyük şehirde 1 Mayıs eylemleri yapılmıştır. O dönemin özelliği gereği 1 Mayıs daha çok Anti-emperyalist bir nitelik taşımaktaydı. Bundan sonra toplanan İzmir İktisat Kongresinde 1 Mayıs işçi bayramı olarak ilan edildi. Ancak o yıldan sonra 1 Mayıs gösterilerine izin verilmemiştir. Daha sonra 1 Mayıs Bahar Bayramı haline dönüştürülmüş ve hiç bir gösteriye müsaade edilmemiştir.

Son olarak 1923'de anılan 1 Mayıs, 1976'ya kadar bir daha «bahar gezintisini» aşamamıştır. DİSK'in önderliği altında 53 yıl sonra yeniden anılan 1 Mayıs, revizyonist bir dünya görüşünün bulanıklığı içinde davul-zurnalı bayram havasına dönüştürüldü.

1923'ten beri ilk defa 1976'ta yapılan 1 Mayıs'a böyle bayram havası verilmeye çalışılmasının acı sonuçları, 1977 1 Mayıs'ında görüldü. Bu konuda Kurtuluş, görüşlerini bir kaç kez belirtti. Şimdi ise bundan sonra hareket noktası olabilecek konulara değineceğiz. Yukarıda işçi sınıfının enternasyonal dayanışma ve mücadele günü olan 1 Mayıs'ın, 1976'da bayram havasına dönüştürülmesinin acı sonuçlarını 1 Mayıs 1977'de çekmiştik dedik. Bunu biraz açalım.

Burjuvazi 1 Mayıs'ın bir bayram olmadığını çok iyi bilmektedir, ayrıca enternasyonal birlik ve dayanışmanın sonuçlarının da bilincindedir. 53 yıl süren yasaklarla bu günün kutlanmasını burjuvazi engellemişti ama gelişen sosyal muhalefet ve işçi sınıfının mücadelesinin ulaştığı boyutlar bu yasakları tek tek aşmayı bilecekti. Artık 1 Mayısları koyduğu yasaklarla engelleyemeceğini anlayan oligarşi yeni yöntemlere başvurmaya başladı. Bu yaklaşımda ilk göz önüne alınacak şey solun dağınıklığı ve örgütsüzlüğü idi. Bu tespitten hareket eden oligarşi, sosyalistlerin iç mücadelesinin istenmez boyutlara ulaşmasını da kullanarak yaptığı saldırılarla halk kit-

lelerini yıldırmaya çalıştı. 1 Mayıs 1977 de bu perspektifle incelenmelidir. Burada değinilmesi gereken bir başka gerçek te bu durumu doğru olarak tespit edemeyen DİSK yönetiminin bu tip katliamlara karşı yeterli önlemler almamasını getirmiştir.

1 Mayıs 78 eylemi, oligarşinin bütün karşı propagandasına ve 1977 1 Mayıs katliamına karşın gayet olumlu bir havada geçti. Ancak yine de değinilmeden geçilmemesi gereken bir başka gerçek hâlâ bir takım eksikliklerin varlığıdır, bu eksiklikleri şekillendiren en önemli faktör işçi sınıfı hareketi ile sosyalist hareketin kopukluğudur. Daha kısa ifadesiyle sosyalistlerin önünde proletarya partisinin inşa görevi hâlâ durmaktadır.

1 Mayıs 1978'e iki değişiklikle girdik. Bunlardan biri MC'nin düşmesi ve yerine CHP'nin ağırlıkla yer aldığı hükümet değişikliği, diğeri ise DİSK yönetimindeki değişikliktir. 1 Mayıs değerlendirmelerinde bu iki değişiklik dikkate alınmalıdır.

Birinci değişikliğin tezahürleri değişik muhtevalarda ele alınabilir, bir yanıyla değişikliğin objektif sonuçları söz konusu iken, bir diğer yanıylada değişiklikten «bir şeyler» bekleyenlerin içine düştükleri sübjektif durumdur.

İkinci değişiklik ise birinciden bağımsız olarak ele alınmamalıdır. Bu değişiklik sonucunda DİSK'in tepesine çöreklenen «ilerlemecilerin» düşürülmesi ve yerine CHP'lilerin ağırlıkta olduğu bir yönetimin geçmesidir. Bu değişiklik daha öncekilerin tekkeci tavırları söz konusu olduğunda daha demokrat bir görünüm umutları veriyordu. Aynı sonuç yönetimde oluşan garip dengeyle de bağlantılı olarak ele alınabilir.

Bu objektif durum DİSK'in CHP yönetiminden pek çok şey beklemesini de getirdi. Bu, özellikle proletaryanın bağımsız siyasi hattını savunacak partinin yokluğunda daha da önem kazanıyordu.

Önemle değindiğimiz gibi eksikliklerin temelinde yatan en önemli etken proletarya partisinin olmamasıdır. Ve bu durumun değişik bir görünümüde sosyalist hareketin hâlâ ideolojik olarak belli bir açıklığa sahip o-

lamamasıdır. Bunun objektif sonuçları bazı grupların bazı «partileri» lanse çabalarında ve yine bazı grupların partisizlikten yakınmalarında kendini göstermektedir. Sosyalist hareketin bu konumdan kurtulabilmesi için bir yandan ideolojik netliği sağlamaya çalışırken bir diğer yandan da emperyalizme, faşizme ve şovenizme karşı çeşitli eylem birlikleri oluşturarak, siyasi birliğe doğru adımlar atılmalıdır. Bu adımlar atılırken yapılan eylem birlikleri bir takım siyasi hareketlerin uzantısı durumunda olan demokratik kitle örgütleri yerine doğrudan siyasi hareketler arasında yapılmalıdır.

Sorunlara böyle yaklaşmaya çalışmak sağ elle sol kulağı gösterme alışkanlığından kurtulmayı gerektirir.

KURTULUŞ

6 Mayıs 1972 Unutulmayacak Oligarşi Döktüğü Kanda Boğulacak

Deniz GEZMİŞ, Yusuf ASLAN, Hüseyin İNAN oligarşi tarafından katledildiler. Çünkü onlar bu yıkılası düzenin savunucusu oligarşinin amansız düşmanlarıydılar. Çünkü onlar, artık yarasaların yaşayamayacağı bir aydınlığın habercisiydiler. Çünkü onlar, kurtuluşa kadar sarsılmaz bir inançla verilecek mücadelede kararlıydılar. Ve çünkü onlar, «YAŞASIN MARKSİZM-LENİNİZM» diye darağacında haykırabilen insanlardı.

Bu üç devrimcinin verdiği mücadeleyi ve o mücadelenin sonuçlarını görmezden gelmeye hiç kimsenin hakkı yoktur. Bugün sözde onların savunucusu olanların, onlara saygısızlıkta yarış ettikleri bir gerçektir. Bugün onları savunmak demek, doğru devrimci mücadeleyi sürdürmekle eşanlamlıdır. Bugün sözde onları savunup verdikleri kavgaya küfredenlerin tutarsızlığını anlatmaya çalışmak, anlamsızdır. Hatta bugün onları maceracılıkla, goşistlikle suçlayanlar, TKP'ye özgürlük diye bağırabiliyorlarsa, bunu, onların mücadelelerine borçludurlar.

Bugün eğer, Denizlerin, Yusufların, Hüseyinlerin mücadelesini gerçekten sürdürmek niyetindeysek, o mücadeleyi anlamsız bir hatıra biçiminde düşünmek istemiyorsak, o mücadeleyi gerçek muhtevasıyla kavramak durumundayız. Verilen kavga, bir yanıyla oligarşiye yönelik bir kavgaysa, bir diğer yanıyla da, ülkemizde iflah olmaz oportünizmle de uzlaşmazlığın simgesidir. Bu gerçeği bir yana koyarak Denizleri, Yusufları, Hüseyinleri anmak, onları birer aziz durumuna düşürmektir.

Türkiye devrimci hareketinin dağınıklığının içinde bulunduğu karmaşayı kavrayabilmek için, 6 Mayısları bugüne bağlamayı bilmek gerekir. Üç yiğit devrimcinin verdiği kavgayı kavrayabilmek bugünü kavrayabilmenin ipuçlarını taşımaktadır. Dün o kavga oportünizmle uzlaşmazlıksa, bugün aynı kavga yine ülkemizdeki oportünizm ve revizyonizmin gerçek yerlerine oturtulabilmesi için bir vesile olmalıdır. Bu tespit, durumun tutarlı bir analizini gerektirmektedir.

Yukarda sosyalistlerin dağınıklığı sorununa değindik, bu tespit bir diğer yanıyla birliğin, yani partileşmeye giden yolun, değişik bir biçimde tesbitidir. İşçi sınıfı içinde sosyalistlerin gereken yaygınlıkta ve derinlikte çalışmalar yapabildiği ve bu çalışmaların semerelerini yeterince toplayabildiğini söyleyebilmek, henüz mümkün değildir. Çeşitli fraksiyonların ideolojik mücadeleyi bir kör döğüşüne döndürmeleri bu durumun bir çırpıda geçilebilmesine olanak tanımamaktadır. Aynı tutum partileşme sürecinin yeterli bir verimliliğe ulaşmasını da engellemektedir. Ve yine bu ortamın tutarlı bir şekilde aşılabilmesi, amansız bir ideolojik mücadele ve bu savunulanların hayata geçirilmesiyle mümkün olacaktır. Oysa genel olarak savunulanlarla, yapılanlar pek birbirini tutmamaktadır. Bu durum, Türkiye devrimci hareketinde teorinin yeterli bir ciddiyetle ele alınmamasının da ifadesi olmalıdır.

Bizim gibi ülkelerin sosyo-ekonomik yapıları gereği sınırlı da olsa, demokratik olanakların sürekliliğini düşünme, ve bu saptamaya uygun davranış biçimleri geliştirme olanağı vermemektedir. Bu durum geleceğe ilişkin, daha «demokratik» bir ortam umudunu engellemekte ve devletin daha «demokratikleşebilmesi» zırvalarını bir yana koymayı gerektirmektedir. Bu durumun dünya ölçüsünde örnekleri oldukça fazladır. Şili, Yunanistan, Türkiye Vb.

Özellikle II. MC'nin düşmesinden bu yana faşist MHP'nin saldırıları ve bu saldırılar sonunda ortaya çıkan tablo oldukça kötüdür. MHP ve diğer yandaşları iktidar olanaklarını yitirmenin telaşı içinde elden geldi-

ğince «anarşiyi» arttırmaya çalışmaktadır. Mevcut hükümet, faşizme karşı olduğunu sık sık ifade etmekle birlikte, tutarlı bir mücadele bir yana mücadele bile etmiyor demek yanlış olmayacaktır. Aslında bu tutum eşyanın doğasına uygundur, çünkü sosyal-demokrasi esas olarak sınıf mücadelesine karşıdır ve sınıflararası uzlaşmayı savunur. Bu nedenle mevcut hükümetin ağırlıklı olarak CHP'li bakanlardan oluşması (aslında diğer bakanlar daha da gericidir.) tutumunu da anlamakta kolaylık sağlamaktadır.

Bugün sosyalistlerin önündeki acil görev, dağınıklığın aşılması partileşmedir dedik. Bugün bu hedefe yönelik ilk adım faşizme karşı birleştirilebilecek güçlerin eylem birliğidir. Bu birlik biraraya gelen insanların, grupların birbirlerini daha çok ve daha dikkatli dinleyebilmelerini sağlayacaktır. Böyle bir platform partileşmeye giden yolda kaçınılmaz bir duraktır. Bu yönde atılacak tutarlı adımlar, bundan kaçınanları da tutarlı olmaya zorlayacaktır.

Bu durum tesbiti, 6 Mayısların gerçek muhtevasıyla kavranması çabasının bir ürünü olmalıdır. 6 Mayıs'ta oligarşi tarafından katledilen üç yiğit devrimciyi bu perspektifle anmalıyız.

ONLAR UNUTULMADI, UNUTTURMAYACAĞIZ!

KURTULUŞ

«Sosyal - Emperyalizm» Teorisi (!) «Yeni» Narodnizmin Teorisidir - 5

VI. «SOSYAL - EMPERYALİZM» TEORİSİNDE (!) «SOSYALİZMDEN KAPİTALİZME GERİ DÖNÜŞ» UNSURLARI VE «YENİ BURJUVAZİ»NİN «MADDİ» TEMELİ (!)

«Sosyal-emperyalizm» teorisyenleri sosyalizmden kapitalizme «geri dönüş» unsurlarını şöyle sıralamaktadırlar :

«a) Devrilmiş olan sömürücüler, binbir yola başvurarak ellerinden alınan (cennetı) tekrar kazanmaya çalışırlar.

«b) Küçük burjuva atmosferi içinde, kapitalizmin yeni unsurları devamlı ve anî bir şekilde ortaya çıkarlar.

«c) İşçi sınıfı saflarında ve hükümet görevlileri arasından siyasi yoz insanlar ve yeni burjuva unsurları burjuvazinin etkisi ve küçük burjuvazinin kandırıcı ve yozlaştırıcı atmosferi sonucunda ortaya çıkabilirler.

«d) Sosyalist bir ülkede sınıf mücadelesinin devam etmesi için dış şartlar, milletlerarası kapitalizmin kuşatması emperyalizmin silahlı müdahale tehdidi ve barışçı dağılımı ön gören bozguncu faaliyetlerdir.» (Kruşçev'in sahte komünizmi ve tüm dünya için tarihi dersleri üzerine, ÇKP MK; Gençlik Y. sy. 9)

Burada, «geri dönüş» unsurları, devrilmiş olan sömürücü sınıflar, parti içinde ve dışında doğan «yeni burjuva» unsurları ve emperyalist müdahale olarak ortaya konulmaktadır.

Lenin'in de belirttiği gibi devrilmiş olan sömürücü sınıflar eskiyi geri getirme umutlarını terketmezler ve bu umut, eskiyi geri getirme çabalarına dönüşür. Sovyetler Birliği'nde ve diğer sosyalist ülkelerde bunun

çok açık örnekleri görülmüştür. Devrilmiş olan sömürücü sınıfların eylemlerinin başarısını hangi koşullar sağlar? Daha önce de belirttiğimiz gibi, proletaryanın kendi devletini kurmasıyla birlikte devrik sınıfların iktidarı ele geçirme girişimlerine karşı, tek güvencesi yine kendi devletidir, yani proletarya diktatörlüğüdür. Çünkü, devrik sömürücü sınıfların eylemlerinin başarısı için *gerekli maddi temel,* sosyalist ekonomi kurulup kapitalist ekonomi tasfiye edilinceye kadar, komünizmin «ilk» evresine kadar varlığını sürdürmekte olan kapitalizm küçük meta üretimidir. Bundan dolayı, proletarya diktatörlüğünün *temel görevi;* sömürücü sınıfları ve giderek sınıfları ortadan kaldırabilmek için yeni bir sosyalist ekonomi kurmaktır. Komünizmin «ilk» evresine geçilmesiyle, sömürücü sınıflar ve geri dönüşün maddi temeli ortadan kaldırılmış olur. «Sovyet sosyal-emperyalizmi» teorisyenleri, Sovyetler Birliği'nde «geri dönüş»ü «açıklarken» devrilmiş olan sömürücü sınıfların bir karşı-devrimi ile geri dönüş olduğunu iddia etmedikleri için bu noktanın üzerinde daha fazla durmayacağız.

Yine, yukarıda bir geri dönüş unsuru olarak da emperyalist müdahaleyi belirtmiştik, bu durum kabaca «yöresel ve ulusal bütün bir iktisadi gelişmenin yokolduğu iktisadi kaynakların fethi ve kabaca tahribi» (Engels) olarak değerlendirilebilir. Böyle bir geri dönüş sosyalizmin *kesin* zaferine kadar söz konusu olabilir. Ancak, «sosyal emperyalizm» teorisyenleri Sovyetler Birliği'nde «geri dönüş»ü «açıklarken» böyle bir iddiada bulunmadıkları için bu konu üzerinde de daha fazla durmayacağız.

«Sosyal emperyalizm» teorisyenleri Sovyetler Birliği'nde «geri dönüş»ün «yeni burjuva unsurlar» tarafından gerçekleştirildiğini iddia etmektedirler. Bu teorisyenlere göre sosyalizmin bünyesinde «doğan» yeni burjuvazinin «karşı-devrimci» «hükümet darbesi» ile iktidarı ele geçirmesiyle Sovyetler Birliği'nde kapitalizm restore edilmiştir. «Yeni burjuvazi» konusunda Willi Dickhut şöyle demektedir :

«Lenin «Diktatörlük döneminde Ekonomi ve Politika» adlı yapıtında **küçük burjuva meta üretiminin, yeni kapitalizmi daima yeniden yaratacağına değinir...** (sy. 10) Küçük-burjuva tabakaları, idare, ekonomi ve kurumlardaki bürokrasiyi de kapsar. (sy. 11)

«Lenin'in, partideki, devlet aygıtındaki ve ekonomideki bürokrasi tarafından iktidarın ele geçirilmesi tehlikesinin büyüdüğünü gördüğü ve bu nedenle en etkin tedbirlerle, daha baştan bunu engellemeye çalıştığı görülmektedir.» (sy. 18)

«Lenin, kaynağında yalnızca bir küçük burjuva tabaka olan bürokrasinin, yaklaşık olarak 30 yıl sonra Devlet iktidarını elde edeceğini ve yeni burjuva egemen bir sınıf olarak, kapitalizmin yeni temeller üzerinde yeniden kurulmasını gerçekleştirebileceğini düşünemedi.» (sy. 20)

«Önceleri iki tip bürokrasi **gelişti.** Birincisi; eski devlet mekanizmasının yönetim-bürokrasisi, eski kapitalist işletmelerin ekonomi-bürokrasisi, yani kısaca; burjuva aydınları ve uzmanlar... Lenin, bu küçük-burjuva tabakanın kararsız davranışının ve kapitalizmin bu unsurun bir bölümü yardımıyla yeniden kuruluşunun tehlikesinin bilincindeydi ve buna karşı, bilindiği gibi, kitlelerce tabandan denetimi getirdi...

«Bunun yanı sıra devlet -ekonomi ve bizzat parti- mekanizmasında bir diğer bürokrasi doğmuştu. Bunlar ceplerinde parti kartı taşıyan bürokratlardı. ...Devlet -ve parti- mekanizmasındaki bazı komünistler, sahip oldukları **yetkileri hazmedemediler** ve bürokratlaştılar. **Bürokratizm, bir küçük burjuva görünümüdür.** Bir bürokrat, küçük burjuva bir yaşam tarzına **özlem duyar;** küçük burjuva ortamda kendini **mutlu hisseder. Zaruretlerle dolu bir yaşamı arkalarında bırakmış görevliler, mevki ve saygınlığa ulaşınca, evde aileleri arasında küçük burjuva bir yaşam tarzı içine düşüyorlardı.** Böylece eski varlığını zorla sürdüren bürokrasi yanısıra, son derece yavaş bir şekilde **yeni bir bürokrasi gelişmekteydi.»** (sy. 22)

«Devrimci literatür, küçük-burjuva literatür tarafından giderek daha çok yerinden ediliyordu, çünkü yazarların işçi ve köylülerle bir teması yoktu.» (sy. 27)

«...bağlarından kurtulmuş bürokrasi için, kendi egemenlik iddialarını açıkça ilân etmek olanaksızdı. Bürokratizmin sosyo-ekonomik kökü küçük burjuvalıktır... Bürokrasi doğal olarak merkezde yoğunlaştığı için burada herşeyden önce küçük-burjuva karşı-devrimi söz konusudur.» (sy. 36-37)

«...bürokrasi, küçük bir burjuva tabakadan, ekonomik temeli **yeniden kurulmuş**(!) olan kapitalist bir üretim tarzının oluşturduğu yeni bir burjuva sınıfa dönüştü.» (sy. 38)

«...Revizyonizm, burjuva ideolojisinin bir çeşididir. Sosyo-ekonomik kökü küçük burjuvalıktır. Eski toplumun alışkanlıklarına sahip eski burjuva aydınlar ve kapita-

list sınıf kalıntısı, yozlaşan ve **küçük burjuva yaşam biçimini alan** ve böylece soysuzlaşan yeni burjuva aydınlar, *yeni bir bürokrasi -bunlar hep-* birlikte sosyalist temelleri yıkmaktaydı. **Yeni kapitalizmin tekrar tekrar, küçük burjuvalığa özgü karakterleri yaratması,** eski ve yeni burjuva bürokrasisinde de etkisini göstermek zorundaydı. Herşeyden önce de, **tabandan kitle denetiminden kaçabildiği ve Devlet gücünü *kullanabildiği* anda. *Bu* andan itibaren bürokrasi yeni egemen burjuva sınıf haline geliyordu.»** (Sovyetler Birliği'nde Kapitalizmin Restorasyonu; Kitap I, *Komün Y.*) (sy. 48)

ÇKP MK ise «yeni burjuvazi» konusunda şöyle demektedir :

«...*burjuvazinin faaliyetleri,* onun iktisat, siyaset, ideoloji, kültür ve eğitim alanlarındaki yozlaştırıcı tesirleri, **şehir ve köy küçük üreticileri** arasında **kapitalist eğilimlerin varlığı ve kalan burjuva haklarının ve eski toplumdan kalma alışkanlıkların tesiri, bunların hepsi, işçi sınıfının saflarında, Parti ve hükümet örgütlerinde siyasi yoz insanların ve Devlet işletmelerinde yeni burjuva unsurların,** israfçıların ve dolandırıcıların, kültür ve eğitim müesseselerinde ve aydın çevrelerinde yeni burjuva aydınların *türemesine* yardım ederler.» (Kruşçev'in Sahte Komünizmi ve Tüm Dünya İçin Tarihi Dersleri Üzerine; ÇKP MK; Gençlik Y. sy. 11) (abç)

ÇKP MK Üyesi Yao ven-yuan'da da «yeni burjuvazi» konusunda şu görüşlere yer verilmektedir :

«Başkan Mao şunu belirtti: Lenin, «küçük üretim sürekli olarak, her gün, her saat, kendiliğinden ve büyük *çapta kapitalizmi ve burjuvaziyi doğurmaktadır»* demişti. **Kapitalizm ve burjuvazi aynı zamanda işçi sınıfı ve parti üyelerinin bir kısmı arasında da doğmaktadır. Gerek proletarya saflarında, gerekse Devlet organlarının ve diğer organların görevlileri arasında burjuva hayat tarzını benimseyen kişiler vardır.»** ...*Burjuvazinin,* uluslararası emperyalizmin ve uluslararası revizyonizmin etkisi, yeni burjuva unsurların siyasi ve ideolojik kaynağını teşkil eder; **burjuva haklarının varlığı ise, böyle unsurların doğuşu için vazgeçilmez iktisadî temeli oluşturur.»** (Proletarya Diktatörlüğü Teorisi ve Uygulaması; Bora Y. sy. 30) (abç)

«...*burjuva* hakkının ve içerdiği eşitsizliğin pekiştirilmesi, yaygınlaştırılması ve güçlendirilmesine çalışırsak bu kaçınılmaz olarak kutuplaşmaya yol açar, yani **bölüşüm sırasında bir avuç insan - ba**zı kanunî ve birçok kanunsuz yollarla gitgide artan miktarda meta ve para elde ederler... Dolayısiyle Parti üyeleri, işçiler, hali vakti yerinde köylüler ve devlet görevlileri içinden... bir avuç yeni burjuva unsur ve yeni zengin ortaya çıkar.» (age. sy. 31-32) (abç)

Görüldüğü gibi «yeni burjuva unsurlar»ın doğuşu ile ilgili olarak birbiriyle ilişkili olmakla birlikte iki görüş *ileri sürülmektedir* :

1) «Küçük burjuva meta üretimi, yeni kapitalizmi daima yeniden yaratır.» Bu eski ve yeni burjuva bürokrasisinde de etkisini gösterir ve bürokrasi tabandan kitle denetiminden kaçabildiği ve Devlet gücünü kullanabildiği anda yeni egemen burjuva bir sınıf haline gelir!

2) Sosyalist toplumda varlığını sürdüren burjuva kalıntıları eğer yanlış ele alınırlarsa, «yeni burjuva unsurlar» doğar. Sosyalist toplumda bu unsurların doğuşu için gerekli maddi temel: Burjuva haklarının varlığıdır. Bölüşümde eşitsizlik, meta üretiminin varlığı, bu maddi temel üzerinde «yeni burjuva»ziyi doğurur!

Lenin sınıfları; tarihsel olarak belirlenmiş bir üretim sisteminde işgal ettikleri yerlere, üretim araçlarıyla olan, (çoğu durumda sabit ve yasayla formüle edilmiş) ilişkileriyle, emeğin toplumsal örgütlenmesi içindeki rolleriyle ve *dolayısiyle* kullandıkları toplumsal zenginlik payının boyutları ve bunu elde etme biçimleriyle birbirinden ayrılan geniş insan grupları olarak tanımlamaktadır. *Sınıflar, belirli bir toplumsal ekonomi sistemi içinde* işgal ettikleri farklı yerler yüzünden bir ötekinin emeğini mal edinebilen insan gruplarıdır. Daha önce de belirttiğimiz gibi, «sosyal-emperyalizm» teorisyenleri «yeni burjuva sınıf»ı tanımlarken(!) onları, içinde davrandıkları *tarihsel olarak belirlenmiş üretim sisteminin dışında* ele almakta ve dolayısiyle üretim araçlarıyla olan ilişkilerinden hiç söz etmeksizin sınıfları «fikirleri»ne göre ayırarak subjektivizme düşmektedir. Nitekim yukarıda yaptığımız alıntılarda «yetkilerini hazmedememe», «küçük burjuva yaşam tarzına özlem duyma», bu yaşamda kendisini «mutlu hissetme» ve «burjuva hayat tarzını benimseme» gibi subjektif görüşlerle konuya yaklaşıldığını görüyoruz. «Sosyal-emperyalizm» teorisinde bu «burjuva hayat tarzını benimseme» herşeye kadirdir(!) kapitalizme göre yeni ve daha yüksek bir toplumsal ekonomi biçimi olan komünizmin «ilk» evresine ulaşılıp ulaşılmaması bir şeyi değiştirmez: Ruh (düşünceler), maddeyi belirler! Bunun adı materyalizm değil, idealizmdir.

«Sosyal-emperyalizm» teorisyenleri, «yeni burjuva» sınıfı doğurtabilmek için, Lenin'i, Marx'ı, Engels'i tahrif etmekte ve hatta açıkça Lenin'in, sosyalizmin bü-

rokrasi sayesinde yeni bir sınıf yaratabileceğini göremediğini söylemekte; Troçkizmin ve Ütopik Sosyalist'lerin görüşlerini ustalara aitmiş gibi göstermeye çalışarak kendi oportünist görüşlerini Marksizm-Leninizme «katkı» olarak piyasaya sürmektedirler. «Yeni burjuva unsurlar»ın doğuşuyla ilgili olarak getirdikleri «kanıtları» ele alalım: Bunlardan birincisinde, Troçkizmin tezleri; ikincisinde, ütopik sosyalizmin tezleri temel olmaktadır. Ancak, her iki «tez»i bu denli birbirinden ayırmaya imkan yoktur ki, zaten böyle bir ayrım genel olarak oportünizmin görüşleri için olanaksızdır. Çünkü; oportünizm, Marksizm-Leninizmi bulanıklaştırır, şekilsizleştirir, kendi şeklini bu şekilsizlik içinde gizlemeye çalışır.

A) KÜÇÜK ÜRETİM «DAİMA» KAPİTALİZMİ VE BURJUVAZİYİ YARATMAZ :

Küçük meta üretiminin kapitalizmden, sosyalizme geçiş süreci içindeki yeri ve önemi başlıca iki nedene dayanır: Bunlardan birincisi, sömürücü sınıfların devrilmesinden sonra da proletarya diktatörlüğünün *zorunluluğuyla* ilgilidir; ikincisi, sosyalist kuruluşun örgütlendirilmesi ve dolayısıyla sosyalist kuruluşun zaferiyle ilgilidir.

Küçük meta üretiminin ve dolayısıyla küçük-burjuvazinin durumunun belirlenmesi son derece önemlidir. Küçük-burjuvazi üretim araçlarına sahiptir -bundan dolayı üretim araçları karşısındaki durumu açısından bir mülk sahibidir, burjuvaziye yakındır- ama küçük burjuvazi aynı zamanda kendi üretim araçlarıyla bizzat kendi kişisel emeğini kullanarak üretim yaptığı için bir emekçidir. Kapitalizmde, küçük meta üreticileri çürüyen ve yok olan bir sınıftır. Lenin'in «...küçük çapta üretim dünyada hala yaygındır ve sürekli olarak her gün her saat, *kendiliğinden,* büyük ölçüde kapitalizmi ve burjuvaziyi *yaratmaktadır»* şeklindeki görüşünün anlamı nedir?

Serbest rekabetçi kapitalist dönemde çok sayıda küçük patron arasında rekabet söz konusudur. Aynı

üretim kolunda ya da farklı üretim kollarında üretim yapan bu patronların üretim koşulları ve sermayelerinin organik bileşimleri birbirlerinden farklıdır. Bundan dolayı bu üreticilerin ürettikleri malların bireysel değerleri arasında farklılık söz konusudur. Pazarda ortaya çıkan *ortalama fiyat,* bazı üreticilerin ürünlerinin değerlerinin üzerinde, bázılarınınsa altındadır. Böylece, bir kısım üreticiler (ortalama fiyatın altında bir değere mal üretebilenler) zenginleşirken; bir kısım üreticiler de (ortalama fiyatın üstünde bir değere mal üretenler) fakirleşirler. Emeğin üretkenliğini arttırarak mallarının bireysel değerini düşürenler zenginleşirken diğerleri yıkılırlar. Küçük üreticilerin büyük bir kısmı; bir yandan, yetersiz sermayelerinin büyük sanayide kullanılan yöntemlerin uygulanmasına el vermemesi dolayısıyla, büyük kapitalistlerle rekabet edemeyip çöker; diğer yanda da, teknik ustalık ve yeni üretim yöntemleri karşısında acîz kalır. Böylece, egemen sınıfın çeşitli bölümleri, sanayinin ilerlemesiyle proletaryanın saflarına akmak zorunda kalır. Bir kısmı da küçük üretici (küçük-burjuva) olmaktan çıkarak kapitalist (burjuva) haline gelir.

Kapitalizmin hareketi, küçük üretimin tasfiyesi ve dolayısiyle sermayenin yoğunlaşması ve merkezileşmesi yönündedir. Serbest rekabetin zorunlu sonucu olarak tekeller ortaya çıkmış, tekellerin ortaya çıkmasiyle küçük üretimin tasfiyesi daha da hızlanırken; belirsiz bir pazar için üretim yapan tek tek küçük patronlar arasından yeni burjuvaların ortaya çıkması yerine ağırlıklı olarak, sermayenin büyük bir kısmını ve en ileri tekniği elinde bulunduran tekellerin tekel-dışı işletmeleri yutması olgusu kapitalizme damgasını basmıştır. Kapitalizm, yine kaçınılmaz olarak, hayatını sürdürebilmesi için tekrar tekrar «orta tabaka» denen insanları yaratmıştır (fabrikaların dışında evlerde çalışma, otomobil endüstrisi gibi büyük endüstrilerin ihtiyaçlarına cevap veren, bütün ülkeye dağılmış atölyeler gibi). Bu yeni küçük üreticiler de yine kaçınılmaz olarak, zamanla tasfiye edilecek ve proletaryanın safları içinde yer alacaktır.

İşte küçük çapta üretimin sürekli olarak kendiliğinden büyük ölçüde kapitalizmi ve burjuvaziyi doğurmasının anlamı: küçük-üretimin çürüyen, çözülen ve ayrışan bir şey olarak, bir yanda burjuvaziyi (ve dolayısiyle kapitalizmi) diğer yanda proletaryayı ortaya çıkarmasıdır. Bundan dolayı köylülük (köylü ekonomisi, küçük meta üretimidir- Lenin) kapitalist toplumda homojen bir sosyal sınıf değildir. Küçük-meta üretiminin kapitalizmi doğurabilmesi için *zorunlu ön şart:* Üretim araçlarının özel mülkiyeti ve iş gücünün bir meta olmasıdır.

Görüldüğü gibi küçük-üretimin kapitalizmi ve burjuvaziyi ortaya çıkarması, «sosyal-emperyalizm» teorisyenlerinin iddia ettikleri gibi «burjuva hayat tarzını benimseme» gibi subjektif bir etkene bağlı değildir, kapitalist ekonomi gibi objektif bir etkene bağlıdır.

Oportünistler, Marksizm-Leninizmde temel olan şeyi, sınıf mücadelesini reddederler, ya da soysuzlaştırırlar. Küçük-burjuvazi, burjuvaziye karşıdır, çünkü sürekli olarak iflas etmekte ve proletarya saflarına düşmektedir. Ancak, küçük burjuvazi üretim araçlarının özel mülkiyetine karşı değildir ve varlığını ve gelişmesini büyük ölçüde özel mülkiyet temelinde görür. Oportünistler, gerek proletarya devriminden önce, gerekse proletarya devrimi süreci içerisinde proletarya ile burjuvazi arasında bir o yana, bir bu yana yalpalayan ve varlığı kaçınılmaz olan bu öğelerin yalpalamaları karşısında aciz kalırlar ve proletaryanın sınıf çıkarlarını savunamazlar. Proletarya devriminin gelişimi süreci içerisinde, bir ölçüde köylülüğe karşı tutum; marksistlerle oportünistleri birbirinden ayıran göstergelerden birisidir.

Oportünistlerin, küçük meta üretimi konusundaki tavırları kabaca iki şekilde belirir: Bunlardan birincisi, «köylülük son kapitalist sınıftır» (Lenin) şeklindeki çözümlemenin gerçek içeriğini anlamazlar ve dolayısiyle, proletarya devriminin başlangıcında işçi-köylü ittifakını reddederler ve burjuvazinin mülkten tecridi ve etkisiz hale getirilmesi sırasında köylülüğe karşı olumsuz bir tavır içine girilmesi gerektiğini, küçük meta üretiminin

sosyalizm doğrultusunda gelişemeyeceğini savunurlar. Böylelikle de «sol» oportünistler, köylülüğün proletaryanın müttefiki olma durumundan çıkıp devrik-burjuvazinin müttefiki olmasıyla ortaya çıkabilecek karşı-devrimin güçlenmesi ve proletarya diktatörlüğünün zayıflamasına varacak bir siyasetin izlenmesi gerektiğini savunurlar. Böyle bir siyasetin izlenmesi demek, kapitalizme geri dönüş için *var olan koşulların çoğalması* anlamına gelir. Önceki bölümde belirttiğimiz gibi 1918'de «Devlet kapitalizmi» ve 1920'de NEP tartışmalarında Lenin, bu «sol» görüşlerin kabulü halinde kapitalizme geri dönüş tehlikesinden söz eder. Stalin de 1930 yılında, tarımda kollektifleştirme hareketi sırasında köylülere zor kullanan ve henüz koşulların olgunlaşmadığı bir durumda kollektifleştirmenin başat biçimi olan tarım arteli yerine tarım komünlerini kurmağa çalışan «sol»ların bu politikalarının düşmanları güçlendirdiğini ve kollektifleştirme hareketini gözden düşürdüğünü belirtmektedir.

Sağ oportünistler, köylülüğe homojen birşeymiş gibi bakarlar ve köylülüğün proletaryayla özdeş alınabileceğini, proletaryanın köylülüğe karşı *her zaman* olumlu bir tavır takınması gerektiğini savunurlar. Kapitalizmde köylülük homojen bir sınıf değildir; içerisinde büyük çoğunluğu küçük-meta üreticisi olsa da tarım kapitalistlerini ve yoksul köylüleri de barındırır. Sağ oportünistler, küçük-meta üreticilerini sosyalizm için bir tehlike olarak görmezler; böylelikle de, küçük meta üretimi ekonomisine ve pazar ilişkilerine dayanarak güçlenen tarım kapitalistlerine karşı mücadele edilmemesi gerektiğini; küçük meta üretiminin geri, ilkel ekonomisinin «sosyalist» olduğunu savunarak, tarımda kollektifleştirme hareketine karşı çıkarlar. Bu siyasetin izlenmesi demek, Lenin'in deyişiyle kapitalizm için son derece geniş ve çok derin ve sağlam kökleri olan bir temel teşkil eden küçük meta üretimi'ni tehlike olarak görmemek ve bu temel üzerinde güçlenen kapitalizme karşı mücadele etmemek; dolayısiyle kapitalizme geri dönüş için var olan koşulların çoğalması demektir. Lenin, «Sol»larla yaptığı tartışmalarda konunun bu yanı üzerinde önemle durmuş ve

proletarya diktatörlüğünün zorunlu olduğunu; sınıfların ortadan kaldırılmasının yalnızca toprak sahipleri ve kapitalistleri defetmek demek olmadığını, aynı zamanda küçük meta üreticilerinin ortadan kaldırılması demek olduğunu belirterek bunun «devrim için esas tehlike» olduğunu belirtmiştir. Stalin de önceki bölümde değindiğimiz gibi, 1928'de «sağ tehlike» ve «Sağ sapma» adlı yazılarında aynı tehlikeden bahsederek, «sağ sapmanın zaferi»nin kapitalizme geri dönüş için var olan koşulların çoğalması anlamına geldiğini vurgulamaktadır.

Kırsal kesimde küçük üreticiler hakim olduğu sürece, küçük burjuvazi, daha doğrusu küçük-meta üreticileri kırda sosyalist ekonominin örgütlenmesinin önündeki engellerden en güçlü olanıdır. Bundan dolayı bir bütün olarak sosyalist ekonominin örgütlenmesinin ölçütlerinden birisi de; küçük meta üretiminin tasfiye edilerek tarımda sosyalist ekonominin kurulup kurulmadığıdır.

Küçük meta üretiminin yaygın bir şekilde varlığını sürdürmesi salt bu üretimin pazar şartlarında çözülmesinin bir sonucu olarak tarım kapitalistlerinin güçlenmesini doğurmaz, aynı zamanda yukarıda da belirttiğimiz gibi büyük kısmını proletarya saflarına düşürür. Bu unsurlar, proletarya saflarında eski durumlarının doğurduğu çelişkili davranışları göstererek, proletaryayı kuşatan küçük burjuva atmosferinin de etkisiyle proletarya arasında sürekli olarak küçük burjuva kaypaklığına, dağınıklığa, maceracılığa ve coşkunluğa, bir karamsarlığa kapılma gibi karşıt tutumlara yol açarlar.

Bundan dolayı, küçük-meta üretimi ekonomisi, yüksek bir teknik temel üzerinde örgütsel yeniden kuruluşla sosyalist ekonominin bir parçası olarak örgütlenmediği ve dolayısiyle yaygın bir şekilde sürdürdüğü müddetçe, bu tür eğilimleri ortaya çıkaran maddi temel görevi görür. Proletarya diktatörlüğü altında komünizmin «ilk» evresine (sosyalizme) ulaşılmasından sonra, söz konusu eğilimleri ortaya çıkaran maddi te-

mel olarak küçük üretim ortadan kalkmıştır; ancak, bu eğilimler hemen ortadan kalkmazlar. Lenin'in deyişiyle, *sınıfsız sosyalist topluma* -yani, komünizmin «üst» evresine- ulaşabilmek için üstesinden gelinmesi gereken görevlerden birisi de küçük üretimin sayısız kalıntılarının (özellikle inatçı ve özellikle yenilmesi zor olan, çoğu kez pasif) direnişini alt etmek; bu kalıntılarla bağlantılı olan büyük alışkanlık gücünü ve tutuculuğu altetmektir. Bu konuya ilerki bölümlerde daha geniş olarak değineceğiz. Ancak hemen belirtelim ki, «sosyal-emperyalizm» teorisyenlerinin iddia ettikleri gibi, bu kalıntıların «ebedileştirilmeleri» ile kapitalizme geri dönüldüğünü iddia etmek idealizmdir.

Lenin, Ekim Devrimi'nden sonra küçük-meta üreticilerinin devrimin görevleri karşısındaki tutumunu şöyle ortaya koymaktadır: «Sol» oportünistler:

> «Rusya'da bütün ülkede **büyük burjuvazinin ortadan kaldırılmasını destekleyen, fakat hesaplama, sosyalistleştirme ve denetlemeyi desteklemeyen** bir küçük burjuva kitlesinin var olduğu şeklindeki önemsiz noktayı unutuyorlar; devrim için esas tehlike budur, bizi... hesaplama ve denetimin inceden inceye gerçekleştirilmesi, sadece ve sadece en sıkı örgütlenme ve emek disiplini sosyalizme ulaştırabilir. Bunlar olmadan sosyalizm olamaz... proletarya diktatörlüğü hiçbir şekilde sadece burjuvazinin ve toprak ağalarının yıkılmasından ibaret değildir, -bu kadarı bütün devrimlerde olmuştur- kendinden önceki iktidardan daha istikrarlı ve daha sağlam temellere dayanan proletaryanın sovyet iktidarı tarafından düzenin, disiplinin, emek verimliliğinin, hesaplama ve denetimin gerçekleştirilmesidir.» (V.I. Lenin, Sovyet İktidarının Acil Görevleri Üzerine Rapor; Kor Y. sy. 25-33) (abç)

Görüldüğü gibi küçük-burjuvazi, büyük burjuvazinin devrilmesinden yanadır (çünkü varlığı büyük burjuvazi tarafından *tehdit edilmektedir*), *ama, sosyalizmden* yana da değildir. Bundan dolayı proletarya diktatörlüğünün görevlerinden birisi olarak Lenin «Küçük burjuvaziyi tarafsızlaştırmak» demektedir. Küçük-burjuvazi, «bağımsızlıkçı»dır, yani serbest rekabeti ve bu rekabette Devletin kendisini desteklemesini ister; ancak, disiplin, örgüt, hesaplama ve denetimden şeytandan korkar gibi korkar.

O halde, sosyalizmin olabilmesi için zorunlu olan, toplumsallaştırma, hesaplama, denetleme, örgütlenme

küçük meta üretimi üzerinde sağlanabilir mi? Evet sağlanabilir ve dolayısiyle sosyalist kuruluşun zaferi mümkündür.

Lenin, bu görevin aşılabileceğini ve aşılması halinde geri dönüşün sosyalizm şartlarında «mutlak» olarak *imkansız hale geleceğini birçok yazısında* çeşitli şekillerde vurgulamıştır :

> «...**son tahlilde burjuvazi üzerinde zafer kazanmanın en derin güç kaynağı ve bu zaferlerin dayanıklığının ve sürekliliğinin tek güvencesi, yalnızca, yeni ve daha yüksek bir toplumsal üretim biçimini, kapitalist ve küçük burjuva üretimin yerine, geniş-ölçekli sosyalist üretimin konması olabilir.**» (V.İ. Lenin, Büyük Bir Başlangıç; Marx-Engels Marksizm, Sol Y. sy. 474-475) (abç)

> «**Eğer köylülerin hepsini kooperatiflerde toplayabilseydik, iki ayağımız birden sosyalist toprağa basmış olacaktı.**» (V.İ. Lenin; İşçi ve Köylü İttifakı, Sol Y., sy. 261) (abç)

> «**Burjuvazinin nasıl iktidardan uzaklaştırıldığını ve nasıl etkisiz hale getirildiğini öğrendik...** Ama, milyonlarca orta köylüyle (Küçük meta üreticisiyle-KURTULUŞ) olan ilişkilerimizi nasıl düzenleyebileceğimizi, onların güvenini nasıl sağlayacağımızı öğrenmedik. -bunu açıkça söylemeliyiz- Bununla birlikte, bu görevi anladık, sorunu koyduk ve bütün umudumuzla, bütün bilinç ve kararlı azmimizle diyoruz ki: **Bu görevi de başaracağız ve o zaman sosyalizm mutlak yenilmezliğe ulaşacaktır.**» (age. sy. 176-177) (abç)

> «*Kapitalizme ve serbest ticarete* karşı şimdi kesin ve son bir mücadele yürütülmektedir ve şimdi bu, bizim için kapitalizmle sosyalizm arasında bir ölüm kalım savaşıdır. **Eğer biz bu savaşı kazanırsak; kapitalizme, eski düzene, eskilerde olup biten herşeye bir daha geri dönüş olmayacaktır.**» (V.İ. Lenin; Collected Works, Cilt : 29, sy. 481-482) (abç)

Stalin, büyük bir marksist-leninistti. O, marksist diyalektiği ve Leninizmi kavramıştı. Lenin'in koyduğu görevi, geniş-ölçekli sosyalist üretimin kapitalist ve küçük meta üretiminin yerine konması görevini yerine getirerek burjuvazi üzerinde «dayanıklı» ve «sürekli» zafer kazanmada Sovyet proletaryasına önderlik etti. Böylece, önceki bölümde de belirttiğimiz gibi 1936 yılında Sovyetler Birliği, komünizmin «ilk» evresine ulaşarak, kapitalizme geri dönmeyi isteyenleri, ya da isteyecek olanları *başarısızlığa uğramaya mahkum eden* nesnel temel olarak yeni ve daha yüksek bir toplumsal üretim biçimi kurulmuş oldu.

«Sosyal-emperyalizm» teorisyenlerinin Stalin'de buldukları «hata»(!) Lenin'in, Leninizmin «hatası»-dır(!). Bu «hata»dan kurtulmanın yolu Leninizmi inkâr edip, Troçkizmi savunmaktır.

Willi Dickhut'a göre :

«Lenin, kaynağında yalnızca bir küçük-burjuva tabaka olan bürokrasinin, yaklaşık 30 yıl sonra Devlet iktidarını elde edeceğini ve yeni burjuva egemen bir sınıf olarak, kapitalizmin yeni temeller üzerinde yeniden gerçekleştirilebileceğini **düşünemedi.**» (Sovyetler Birliği'nde Kapitalizmin Restorasyonu, Kitap I, sy. 20) (abç).

Hua guo-feng ise bu konuda şunu söylüyor :

«...Lenin üretim araçları üzerindeki mülkiyetin sosyalist dönüşümünün tamamlandığını kendi gözleriyle göremeden öldü ve **onun bu soruyu** (kapitalizme geri dönüş sorununu-**KURTULUŞ) açık ve kesin bir şekilde cevaplandırması mümkün değildi.**» (Aydınlık Dergisi, sa. 77, sy. 5) (abç)

Yukarıda Lenin'in sözkonusu konuya ilişkin görüşlerini aktardık. Lenin, «sosyalizm mutlak yenilmezliğe ulaşacaktır» diyor. O halde «düşüncesizlik» etmekle kalmamış, marksist diyalektikten saparak «kendi gözleriyle göremediği» bir sorun hakkında; «sosyalizm koşullarında» «burjuvazinin yeni baştan iktidara dönüş olanaklarının ortadan kaldırılması», «sosyalizmin mutlak yenilmezliğe ulaşması» gibi sözler söyleyerek subjektivizme düşmüştür(!). İşte «sosyal-emperyalizm» teorisyenlerinin vardığı nokta: Leninizmin inkârı, teorinin öneminin inkârı, herşeyin pratiğe indirgenmesi. Marksist materyalizm yerine Amprizmin savunulması.

Willi Dickhut, teorisini Troçkizmle zenginleştirmektedir. Bürokrasi, Stalin'in hatası ve geri dönüş konusunda şunları söylüyor :

«...Stalin, bürokrasiye karşı yukarıdan, hoşgörüsüz bir mücadele yürütüyordu, ancak aşırılıklara karşı savaş açtığı **aynı mekanizmanın yardımı** yoluyla oluyordu bu mücadele. Çünkü bürokrasi, bizzat devlet güvenlik mekanizmasına dahi sızmıştı. (*) Bugün, tarihi bakış açı-

---

(*) Willi Dickhut, ahlâki bir kavram olan bürokratizmle, Devlet'in yapısını anlatan bürokrasi kavramını eş anlamlı kullanarak kafa karışıklığı yaratmakta, örneğin meyva ile hayvanı eş anlamlı kullanmaktadır! Şöyle ki burjuva Devletin, ya da bir başka deyişle «askeri bürokratik aygıt»ının parçalanarak yerine proletarya diktatörlüğünün kurulmasıyle bürok-

sından bu durumun Stalin'in bir hatası olduğu anlaşılabilir...

Bugün, bu sorunun çözümünün, Çin'de dikkate değer bir şekilde yürütülmüş olan Proleter Kültür-Devrimi olduğunu biliyoruz. **Stalin sorunu, bu biçimde çözemedi-bu nedenle onun hatası tarihsel zorunluktu.** Böyle bir gelişmeyi zamanında önleyebilecek bir proleter kültür devriminin katı zorunluluğu ancak, Kuruşçev zamanında **yönetici bürokrasinin** tamamen yozlaşması, Marksizm-Leninizmin yeniden gözden geçirilmesi, Proletarya diktatörlüğünün kaldırılması ve kapitalizmin yeniden kurulması gibi **olumsuz örneklerden sonra** tam belirgin hale gelmiştir.» (sy. 31-32) (abç)

«Stalin'in, bürokrasinin aşırılıklarına karşı verdiği mücadele, *Yunan efsanesinde Herakles'in, dokuz başlı* canavar Hydra'ya karşı verdiği mücadeleye benziyordu. Kopan her baş yerine iki baş gelişiyordu.» (Kitap I, sy. 36)

Bu sözler, «tek ülkede sosyalizmin zaferi mümkün değildir» şeklindeki Troçkist tezin savunulmasından başka birşey değildir. Willi Dickhut'a göre, bürokrasiye karşı bir «olumsuz örneğin» yaşanmasından önce yapılan mücadelenin hatalı olması «tarihsel zorunluktu» ve ancak birkaç ülkede proletarya diktatörlüğünün kurulması ve bir «olumsuz örneğin» yaşanmasından sonradır ki, bürokrasiye karşı mücadele «doğru» bir şekilde «tam olarak» ortaya konulabilmiştir! Tarihsel olarak birkaç ülkede birden proletarya devriminin başarısı olmaksızın, bir ülkede, bürokrasiye karşı mücadele başarıya ulaşamaz ve dolayısiyle, bir ülkede sosyalist kuruluşun zaferi mümkün değildir! *bugün*

---

rasi de parçalanır. Ancak bürokrasinin parçalanması demek bürokratların ortadan kaldırılmaları demek değildir. Bürokrasi, grubun her üyesinin sadece kendi üstündeki görevliler tarafından denetlendiği ve grubun tıpkı bir fabrikada olduğu gibi iş bölümü ve merkezi yönetimle işlediği maaşlı görevliler hiyerarşisidir. Kapitalizmde bu görevlilerin seçilmeleri ve faaliyetleri büyük ölçüde halkın denetiminden bağımsızdır. Proletarya bu aygıtı parçalar.

Willi Dickhut, Sovyet Devletini bürokratik olarak görmektedir: «Bürokrasi doğal olarak **merkezde yoğunlaştığı** için burada herşeyden önce küçük-burjuva karşı devrimi söz konusudur» demekle ve bürokrasiye karşı «aynı mekanizmanın yardımıyla» yani bürokratik mekanizmayla mücadele ettiği için Stalin'de «hata» bulmakla bunu açık bir şekilde dile getirmiş olmaktadır.

tarihi bakış açısından, hayat leninizmi değil, Troçkizmi «doğrulamış»tır(!).

Troçkistler de, Sovyetler Birliği'nde sosyalist ekonominin kurulmasının temel alınamayacağını, böyle bir siyasetin bürokrasinin «dokuz başının» çifter çifter artmasına neden olacağını; bunun yerine, proletaryanın eline geçirdiği bu mevziden «dünya devrimi»ni hızlandırması gerektiğini savunmuşlardır. Öyle yapılsaydı, belki de bugün «üçüncü dünya»nın başına «belâ» kesilen bir «sosyal-emperyalist» Rusya (*) olmayacaktı(!).

(*) Willi Dickhut, Sovyet Devleti'ni *bürokratik olarak* gördüğü gibi, SBKP'yi de aynı şekilde nitelemektedir: «...Devlet-ekonomi -ve bizzat parti- mekanizmasında da bir diğer bürokrasi doğmuştu», «yeni bir bürokrasi gelişmekteydi» derken bunu açık bir şekilde dile getirmiş olmaktadır. Stalin'in bürokratizme -bürokrasiye değil- karşı mücadelesinin ortaya çıkardığı durumu: «...güçlü bir parti mekanizmasının kurulması zorunluluğu nedeniyle, bürokratizm de güçleniyordu.» şeklinde nitelerken açık bir şekilde Stalin'e saldırmaktadır. Şöyle ki, güçlü bir parti mekanizmasının kurulması demek, bürokratizmin düşmanı demokratik merkeziyetçiliğin işlemesi demektir. Demokratik merkeziyetçilikle bürokratizm birbirine taban tabana zıt şeylerdir. Güçlü bir parti mekanizmasının kurulması zorunluluğunun, bürokratizmi güçlendireceğini iddia etmek anti-leninist bir görüştür. Stalin döneminde ya parti **güçlü** idi, demokratik merkeziyetçilik işliyordu; ya da parti «güçlü» idi, bürokratizm ağır basıyordu. Willi Dickhut ikincisini savunmaktadır.

«Sosyal-emperyalizm» teorisyenlerinin bu iddiaları yeni iddialar değildir. Troçkistler tarafından, Sovyet Devleti'nde, SBKP'ye ve Stalin'e yöneltilen suçlamaların yeni bir tekrarıdır. Troçkist iktisatçı Mandel, *İşçi Sınıfı Hareketi ve Bürokrasi* adlı kitabında Troçki'nin «katkı»sını şöyle belirtiyor: «Troçki'nin başlıca katkısı, **işçi örgütlerinin bürokratlaşma teorisini işçi devletlerinin bürokratlaşması teorisine** çok yönlü ve bağıntılı bir şekilde dönüştürmesidir.» (Köz Y. sy. 40) Ve, Parti ve Devlet hakkında şunları söylüyor: «**Bolşevik partisi aygıtı**, bir bürokratik sosyal tabakanın iktidarı alışının bilinçsiz aracı haline gelmişti, **çünkü bizzat kendisi bürokratlaşmaya başlamıştı:** Devlet aygıtıyla bütünleşmiş *olan* ve geniş ölçüde kendisini onunla özdeşleştiren **parti** aygıtı daha o zaman bürokratik yozlaşmanın **ilk** evrelerini geçirmişti: **dolayisiyle kendisinin de önem-**

Lenin'in «düşünemediği» şey, Stalin'in «tarihsel zorunluluk» olan «hata»sı gibi sözlerle gizlenmek istenen nedir? Sovyetler Birliği'nde «yönetici bürokrasinin yeni egemen bir sınıf olarak, kapitalizmi yeni temeller üzerinde yeniden kurma»sının, yani kapitalizme geri dönüşün «tarihsel zorunluluk» olması(!).

Stalin, küçük üretimin her zaman kapitalizmi ve burjuvaziyi yarattığını ve köylülüğün -küçük meta üreticilerinin- sosyalizm doğrultusunda gelişemeyeceğini iddia eden Zinovyev ve «yeni muhalefet»inin iddialarına karşılık verirken şöyle diyor :

> «Küçük köylü meta ekonomisi nedir? Biri kapitalizme, öteki sosyalizme götüren iki yolun kavşağında bulunan bir ekonomidir. Bu ekonomi şimdi kapitalist ülkelerde olduğu gibi kapitalizm doğrultusunda da gelişebilir ve bizim ülkemizde, proletarya diktatörlüğünde olduğu gibi, sosyalizm doğrultusunda da gelişebilir...
>
> Bu yol nasıl bir yoldur? Her çeşit milyonlarca işletmenin kitle halinde, kooperatiflere bağlanması yoludur...» (J. Stalin, Leninizmin İlkeleri; Sol Y. sy. 176-177)

Sonuç olarak, küçük meta üretimi «daima» kapitalizm doğrultusunda gelişmez. Proletarya diktatörlüğü şartlarında; «Büyük çapta makina sanayiin» (Lenin) egemenliği şartlarında, sosyalizm doğrultusunda gelişebilir ve geliştirilmelidir. Sosyalist ekonominin sanayiden sonra tarımda ve ticarette de hakim olmasıyla birlikte küçük meta üretiminin kapitalizm doğrultusunda gelişebilme olanakları ortadan kaldırılmış olur.

«Sosyal-emperyalizm» teorisinin :

> «Tarımın kollektifleştirilmesi, özel çiftçileri kollektif çiftçilere dönüştürür ve köylülerin islah edilmesi için uygun koşulları sağlar. **Fakat kollektif mülkiyet, bütün**

---

li ölçüde katıldığı bir sürece karşı mücadele etmesi, gerek ideolojik, gerekse maddi çıkarlarına ters düşüyordu.» (age. sy. 54) Bu, Willi Dickhut'un yukarıda aktardığımız görüşlerinin aynısı değil midir? Troçkistler de Willi Dickhut gibi Stalin döneminde bürokratizmin güçlendiğini iddia etmekte ve buna «Stalinist yozlaşma» adını vermektedirler.

«Sosyal-emperyalizm» teorisyenleri, Troçkistlerin «bürokratik diktatörlük» tanımı içerisindeki «bürokrasi» deyimi yerine «yeni burjuvazi» deyimini geçirerek Sovyetler Birliği'nde «tekelci-bürokrat kapitalist sınıf»ın diktatörlüğü olduğunu iddia etmektedirler. Hepsi o kadar. Ama Troçkistler «bürokrasi»yi sınıf olarak tanımlamayacak kadar uyanıktırlar(!)

halkın mülkiyetine ilerleyinceye kadar, köylülerin kaçınılmaz olarak içlerinde bulunan küçük üreticilerin bazı özelliklerini muhafaza ederler. Bu şartlar altında ani kaçınılmaz eğilimler kaçınılmazdır, **yeni zengin köylülerin ortaya çıkması için ortam hâlâ vardır. Ve köylüler arasındaki farkın büyümesi hâlâ meydana gelebilir.»** (Kruşçev'in Sahte Komünizmi ve Tüm Dünya için Tarihi Dersleri Üzerine, ÇKP MK; Gençlik Y. sy. 10-11) (abç)

şeklinde ortaya koyduğu görüşler hiçbir objektif temele dayanmayan, subjektif iddialardır. Meta üretimi, ancak üretim araçlarının özel mülkiyeti var olursa; ancak işgücü, kapitalistin satın alabileceği ve kullanabileceği bir meta olarak pazara çıkarsa ve bunun sonucu olarak da, ülkede kapitalistler tarafından ücretli işçilerin sömürülme sistemi varsa kapitalizme varabilir. Köylülük, toprağın ve üretim araçlarının özel mülkiyeti ve ücretli kölelik varsa farklılaşabilir, zengin köylüler ortaya çıkabilir. Sovyetler Birliği'nde önceki bölümde belirttiğimiz gibi 1933'de köylülüğün sömürenler (kulaklar) ve sömürülenler (yoksul köylüler) olarak *farklılaşması olanağı ortadan kaldırıldı.*

«...üretim araçları artık özel mülkiyet değil de sosyalist mülkiyet iseler; artık ücretlilik yoksa ve artık işgücü bir meta değilse; sömürü sistemi çoktan beri yok edilmişse, o zaman ne yapmalıyız: meta üretiminin buna karşın kapitalizme varacağını düşünebilir miyiz? Kuşkusuz hayır. **Oysa, bizim toplumumuz, özellikle üretim araçlarının özel mülkiyetinin, ücretliliğin ve sömürünün artık uzun zamandan beri yok olduğu bir toplumdur.»** (J. Stalin, Son Yazılar; Sol Y. sy. 71) (abç).

«Sosyal-emperyalizm» teorisyenleri ustaların, çeşitli tarihi dönemler ve şartlar için söylenmiş sözlerini rasgele ve içeriğinden kopararak ele aldıkları gibi, amaçlarına varabilmek için çok daha açık tahrifatlara bile baş vurmaktadırlar. Bakınız eklektik yapıları kendilerini nasıl ele veriyor :

«Lenin, «Diktatörlük Döneminde Ekonomi ve Politika» adlı yapıtında, küçük burjuva meta üretiminin, **yeni kapitalizmi daima** yeniden yaratacağına değinir:

«Köylü ekonomisi, önceden olduğu gibi, meta üreten bir küçük işletme olarak kalır. Burada kapitalizmin, son derece geniş, çok derin ve sağlamca kök salmış olan temellerini görmekteyiz. Komünizme karşı en şiddetli mücadelede kapitalizm, bu temel üstünde kendini korumakta ve yeniden oluşmaktadır. Bu mücadelenin biçimi: Kaçakçılık ve spekülasyon, tahı-

lın (ve keza diğer ürünlerin) devletçe karşılanmasına karşı olmak, ürünlerin devletçe bölüştürülmesine kesin olarak karşı olmak.» (Willi Dickhut, S.B.'nde Kapitalizmin Restorasyonu; I. Kitap, sy. 10-11) (abç).

Willi Dickhut'un kendi görüşlerini desteklemek için aldığı bu alıntıda «yeni kapitalizm» nerededir? Yine Lenin burada küçük üretimin «daima» kapitalizmi ve burjuvaziyi doğurduğunu söylemekte midir? Yani, Lenin'in burada sözünü ettiği kapitalizmin küçük meta üretimi temeli üzerinde kendini koruması ve yeniden oluşması zamandan ve mekandan bağımsız bir olgu mudur?

Willi Dickhut ve izleyicileri Lenin'i açık bir şekilde tahrif etmektedirler. Lenin, «sosyal-emperyalizm» teorisyenlerinin «Tekelci bürokrat devlet kapitalizmi» adını verdikleri yeni kapitalizmden söz etmez; Çünkü görememiştir(!) Ayrıca Lenin küçük üretimi incelerken, bunu genel ekonomik çerçeveden bağımsız olarak ele alamazdı ve ele almamıştır. Bundan dolayı, küçük üretimin «daima» kapitalizmi doğurması gibi zamandan ve mekandan bağımsız bir çözümleme yapamazdı ve yapmamıştır. Sözü geçen alıntının bir üst paragrafını aktarmak, Lenin'in sorunu nasıl ortaya koyduğunu ve «sosyal-emperyalizm» teorisyenlerinin Lenin'i nasıl tahrif ettiklerini ortaya koyacaktır :

«Rusya'da komünizmin «ilk adımları»ndan söz ettik (1919 Martında benimsenen parti programımızda da böyle konulmuştur), çünkü bunlar ülkemizde ancak kısmen gerçekleşmiştir, ya da bir başka türlü koyarsak, başarıları ancak ilk aşamalarındadır. Genel olarak hemen başarılabilecek her şeyi, bir devrimci darbede hemen başardık; örneğin, proletarya diktatörlüğünün ilk gününde, 26 Ekim (8 Kasım) 1917'de, toprağın özel mülkiyeti büyük toprak sahiplerine tazminat ödenmeksizin kaldırıldı - büyük toprak sahipleri mülksüzleştirildi. Birkaç aylık bir zaman içinde, hemen hemen bütün büyük kapitalistler, fabrika, anonim şirket, banka, demiryolu vb. sahipleri de tazminat ödenmeksizin mülksüzleştirildi. Sanayide büyük üretimin devletçe örgütlenmesi ve fabrikaların ve demiryollarının «işçilerce denetimi»nden, «işçilerce yönetimi»ne geçiş - bu da genellikle daha şimdiden başarılmıştır; **ama tarımla ilgili olarak daha yeni başlamaktadır** («Devlet çiftlikleri», yani Devlet malı topraklar üzerinde işçiler tarafından örgütlenen büyük çiftlikler) Gene bunun gibi, **küçük meta tarımın-**

dan komünist tarıma bir geçiş (Demek ki böyle bir geçiş mümkündür-**KURTULUŞ**) olarak, **küçük çiftçilerin kooperatif topluluklarının çeşitli biçimlerde örgütlenmesine de daha yeni başladık. Özel ticaret yerine ürünlerin devletçe örgütlenmiş dağıtımı,** yani tahılın Devletçe sağlanarak kentlere ve sanayi ürünlerinin kırlara gönderilmesi için **de aynı şey söylenmelidir...**

«Köylü çiftçiliği küçük meta üretimi olmaya devam etmektedir. Burada, kapitalizm için son derece geniş ve çok sağlam, kökleri derinde bir temelle, üzerinde kapitalizmin direndiği ya da komünizme karşı mücadele içinde yeniden doğduğu bir temelle karşı karşıya bulunmaktayız. Bu mücadelenin biçimleri, tahılın (ve öteki ürünlerin) Devletçe sağlanmasına ve genel olarak ürünlerin Devletçe dağıtımına karşı özel spekülasyon ve vurgunculuktur.» (Diktatörlük Döneminde Ekonomi ve Politika; İşçi Sınıfı ve Köylülük, V.İ. Lenin; Sol Y. sy. 382-383) (abç).

Yoruma gerek yok. Lenin somut şartları belirleyerek bu şartların somut tahlilini yapıyor.

B) SOSYALIST TOPLUMDA BURJUVA HAKLARININ VARLIĞI VE BÖLÜŞÜMDE EŞİTSİZLİK İLE SOSYALİZMDEN KAPİTALİZME GERİ DÖNÜŞ OLAMAZ

Daha önce de vurguladığımız gibi, «Sosyal-emperyalizm» teorisyenleri kendilerini oluşturan maddi temel ortadan kalktığı halde *yeni* toplumun bağrında varlığını sürdüren ve yeni toplumun gelişimi üzerinde etkide bulunan kalıntıları, üretim ilişkilerinden (eski üretim ilişkilerinden) *türemiş* bir şey olarak ele almakta ve dolayısiyle «saf» toplum arama anlayışından kaynaklanan bu görüş açısından, kalıntıları geri dönüş unsurları olarak görmüş olmaktadırlar.

ÇKP MK üyesi Yao Ven-yuan geri dönüşü gerçekleştirdiklerini iddia ettiği «yeni burjuva» unsurların iktisadi temelini yani, maddi temelini ve işleyişini şöyle belirliyor :

«Burjuvazinin, uluslararası emperyalizmin ve uluslararası revizyonizmin etkisi, yeni burjuva unsurların siyasi ve ideolojik kaynağını teşkil eder; **burjuva haklarının varlığı ise, böyle unsurların doğuşu için vazgeçilmez iktisadi temeli oluşturur.**» (Proletarya Diktatörlüğü Teorisi ve Uygulaması, Bora Y. sy. 30) (abç).

Sosyalist toplumda burjuva haklarının varlığı ne anlama gelir? Bu hakkın varlığından doğan bölüşümde

eşitsizlik, kapitalizmi geri getirebilir mi? Lenin'in deyişiyle, sosyalist toplum, kapitalist toplumun bağrından henüz doğmakta olan bir komünist toplumdur. Bundan dolayı, toplum komünizmin «ilk» evresine ulaşsa da toplumun fertleri arasında eşitsizlik vardır. Gerçi üretim araçlarının bölüşümü bakımından eşitsizlik ortadan kaldırılmıştır (üretim araçlarının kapitalist özel mülkiyetinin yerini sosyalist mülkiyetin almasıyla bu sağlanır) fakat, toplumun fertleri arasında emek niteliği açısından farklılık vardır (diğer farklılıkları konu dışı bırakıyoruz). Bir kimse işçidir, bir kimse mühendistir; bir kimse ustadır, bir kimse çıraktır vb. Bundan dolayı bu kişilerin topluma verdikleri «kendi» emek miktarları *farklıdır.* Bu bakımdan üretici birey olarak, gerekli indirimler toplumda bölüşüm ilkesi: «Herkesten yeteneğine göre, herkese yaptığı işe göre»dir. Bu «*eşit hak*»kı ve durumunu Marx şöyle belirtiyor :

> «Besbelli ki, burada uygulanan ilke, eşit değerler değişimi olduğu ölçüde, meta değişimine hükmeden ilkenin aynıdır. **Esas ve biçim değişiktir, çünkü koşullar değişik olduğundan, kimse emeğinden başka birşey sunamadığı gibi, bireylerin mülkiyetine bireysel tüketim maddelerinden başka hiçbir şey geçmez.** Ama birey olarak ele alınan üreticiler arasında bu maddelerin paylaşılması konusunda **egemen ilke**, eşdeğer metaların değişimine hükmeden ilkeden farksızdır: Bir biçimdeki aynı miktar emek, başka biçimdeki aynı miktar emekle değiştirilmektedir.
>
> Demek ki, burada da, **eşit hak**, ilke ile pratik çelişmemekle birlikte, **burjuva** hukukundan başka birşey değildir, oysa bugün eşdeğerler arasındaki değişim, metalarda ancak ortalama olarak mevcuttur ve bireysel durumlarda sözkonusu değildir.» (Gotha Programının Eleştirisi, Karl Marx; Sol Y. sy. 29-30) (abç).

Görüldüğü gibi, söz konusu burjuva hak, *koşullar değişmiş olduğundan* yani, kapitalizme göre yeni ve daha yüksek bir gelişme aşamasındaki üretim ve değişim koşullarında varlığını sürdürdüğünden *biçim ve içeriği* de değişmiş bir burjuva haktır. Üretim araçlarının sosyalist mülkiyetinin, özel mülkiyetin yerini aldığı temel üzerinde yükselen sosyalist üretim ilişkileri şartlarında -Marx'ın sözünü ettiği «değişen koşullar» budur- burjuva toplumunda olduğu gibi ilke ile pratik çelişmemekte, eşdeğerler arasındaki değişim bireysel durumlarda

da söz konusu olmaktadır. Ancak komünizmin «ilk» evresindeki bu eşit hak, aslında eşit olmayan bireyler için söz konusu olan bir eşit haktır (Çünkü, tüm emekçiler gerek fizik ve moral bakımından, gerekse aile yapıları vb. bakımından farklılıklar gösterirler; *özdeş değillerdir.*) dolayısiyle, eşit olmayan bir haktır. Bundan dolayı Marx, bu durumu şöyle tesbit eder:

> **«Demek ki bu, her hak gibi eşitsizliğe dayanan bir haktır.»** (age. sy. 30)

ve bu tesbiti yaptıktan sonradır ki, Marx, proletaryanın nihai hedefini ortaya koyar :

> «Bütün bu sakıncalardan uzak durabilmek için, hak eşit olmamalıydı... 'Herkesten yeteneğine göre, **herkese gereksinmesine göre'!»** (age.)

«Sosyal-emperyalizm» teorisyenleri materyalist tarih anlayışının yerine idealist tarih anlayışını geçirdikleri içindir ki, *üretim ve değişimin değişen niteliğini* dikkate almaksızın bölüşümün önemini abartmakta ve belirleyici olarak ele almaktadırlar. Bunu da «bölüşüm sırasında bir avuç insanın» «gitgide artan miktarda meta ve para elde etmesi» şeklinde başlayan ve sonuç olarak «kapitalist sömürü olgularını» geri getiren «teori»leri(!) ortaya koymaktadır.

«Sosyal-emperyalizm» teorisyenleri «burjuva hak»kın içeriğini kavrayamadıkları gibi, sosyalist pazarda işlev gören meta dolayısiyle para olgusunu da kavrayamamışlardır. Onlara göre, «gittikçe artan miktarda meta ve para» elde etmek, «kapitalist fikirlerin dolu dizgin yayılmasına» neden olur:

> «Lenin'in ve Başkan Mao'nun tahlilleri, bize, sosyalist toplumun bölüşüm ve değişim alanında var olan burjuva hakkının kısıtlanması gerektiğini... öğretiyor. Eğer bu yolu izlemez ve tersine, burjuva hakkının içerdiği eşitsizliğin pekişmesi, yaygınlaşması ve güçlendirilmesine çalışırsak, bu kaçınılmaz olarak kutuplaşmaya yol açar, yani **bölüşüm sırasında bir avuç insan... gitgide artan miktarda meta ve para elde ederler**; bu gibi 'maddi dürtülerin' kışkırttığı servet edinmek ve ün ve kazanç peşinde koşmak gibi **kapitalist fikirler** dolu dizgin yayılır...» (Yao Ven-yuan, age.)

Kapitalist fikirler de kapitalist ekonomiyi ve dolayısiyle «kapitalist sömürü olgularını doğurur» ! Allah islâh etsin!

Komünizmin «ilk» evresinin gerçekleştiği şartlarda, «gitgide artan miktarda meta ve para elde etmek» ne demektir? Üretim araçları satın alma olanağı olmadığından, *bireysel tüketim maddeleri almak demek*tir. Stalin'in dediği gibi *sosyalizmin temel ekonomik yasası* :

«Üstün bir teknik temel üzerinde sosyalist üretimi durmadan geliştirerek ve yetkinleştirerek bütün toplumun durmadan artan maddi ve kültürel gereksinmelerinin azami ölçüde tatminini sağlamak»tır. (J. Stalin, Son Yazılar; Sol Y. sy. 94)

«Herkesten yeteneğine göre, herkese yaptığı işe göre» ilkesinin varlığını sürdürdüğü dönemde; kafa emeği - kol emeği farkının kır - şehir farkının ortadan kalkmadığı dönemde, çalışmanın hiçbir zorlama gerektirmeyecek bir alışkanlık hale gelmesinden önce, bireylerin eline geçen, ya da geçebilecek tüketim maddeleri sınırlı ve farklıdır. Bu kaçınılmazdır, ancak, proletarya diktatörlüğü şartlarında proletaryanın öncü ve yöneticiliği ile toplumun komünizmin «üst» evresine ulaşmasından sonradır ki, sınırlılık aşılabilecek ve farklılık «emek»le değil de ihtiyaçla sınırlanmış olacaktır. Bundan dolayı, sosyalizmin temel ekonomik yasası ile yapılan iş farklılığından doğan eşitsizlik karşı karşıya konamaz.

Gittikçe artan miktarda tüketim maddeleri elde etmek, kapitalist fikirleri yaygınlaştırmaz. Önemli olan tüketim maddelerini daha fazla elde edip etmemek değildir, önemli olan hem toplumun *maddi ve kültürel gereksinmelerini azami ölçüde* tatmin etmek, hem de proletaryanın toplumun öncü sınıfı olarak görevlerini sadece bununla sınırlamayıp, bilinçliliğini, bağımsızlığını ve insiyatifini geliştirmek suretiyle toplumun komünizmin «üst» evresine ulaşması için aşılması gerekli engelleri geçmede kitleleri seferber etmektir.

Daha önce de belirttiğimiz gibi «sosyal-emperyalizm» teorisyenleri meta üretimini kendi kendine yeten ekonomik çevreden bağımsız birşey olarak ele almaktadırlar.

«Sosyal-emperyalizm» teorisyenleri, toplumun ekonomik yapısını ve hareketini *üretim ve değişim* temeli

üzerinde açıklayacak yerde Vülger sosyalistler gibi *bölüşüm* ile açıklamaktadırlar. Üretim, değişim ve bölüşüm arasındaki ilişkinin açıklamasına geçmeden önce Marx'ın konuyla ilgili bir tesbitini hatırlatalım :

«Vülger sosyalizm (ve onun aracılığiyle demokrasinin bir fraksiyonu) burjuva iktisatçılarından, **dağıtımı (bölüşümü) üretim tarzından bağımsız birşey sayma ve bu yüzden de sosyalizmin özünde dağıtım çevresinde dönüp dolaştığını hayal etme adetini miras almıştır.»** (Karl Marx, Gotha Programının eleştirisi; Sol Y. sy. 32, abç).

«Sosyal-emperyalizm» teorisyenlerinin felsefede içine düştükleri durum (Hegel idealizmini savunma), onların ekonomi politikde de ütopik sosyalizmin görüşleriyle aynı temeli savunmalarını ortaya çıkarmaktadır. Çünkü marksizm, bölüşüme büyük önem vermez -buradan hiç önem vermez anlamı çıkarılmamalıdır- sosyal düzeni üretim ve değişim ya da üretim ilişkileri teşkilatıyla açıklar. Marx'ın konuyla ilgili görüşlerinden Lenin Narodnikleri eleştirirken şu sonucu çıkarmaktadır :

«Marx burada kaba sosyalizm karşısında, dağıtıma büyük önem vermeyen, sosyal düzeni üretim ilişkilerinin teşkilatıyla açıklayan ve sözü edilen bu ilişkiler teşkilatının daha şimdiden belli bir dağıtım sistemi gerektiğini dikkate alan bilimsel sosyalizmi çıkarıyor... Küçük üretici, başına gelen felaketleri... pek yüzeysel bir şekilde açıklar: bir kelime ile, başına gelenler dağıtımın özelliklerinden, siyasetin ettiği hatalardan vb. ileri gelmektedir.» (V.İ. Lenin, Halkçı İktisat; Birlik Y. sy. 158) (abç).

Engels, Anti-Dühring adlı ünlü eserinde ekonomi politiğin konu ve yöntemini açıklarken; esas itibariyle tarihsel bir bilim olan ekonomi politiğin her şeyden önce ilgilendiği konunun *üretim ve değişimdeki evrimin* her derecesine özgü yasaları ayrı ayrı irdelemek olduğunu belirtmekte ve üretim, değişim ve bölüşüm arasındaki ilişkiyi şöyle ortaya koymaktadır :

«Bölüşüm, kesin çizgileri içinde, her zaman belirli bir toplumun üretim ve değişim ilişkilerinin zorunlu sonucudur.» (F. Engels, Anti-Dühring; Sol Y. sy. 244) (abç).

Yani bölüşüm, ikincil, türemiş bir şeydir. Neden değil, sonuçtur. Hiçbir şekilde, üretim ve değişim biçimini belirlemez; ancak, üretim ve değişimin salt pasif

bir sonucu da değildir; o da diğerleri üzerinde *etkili* olur. Engels, Dühring'i eleştirirken «bölüşümü toplumsal bir olay olarak üretim ve değişimden çıkarmak gerektiği»ni söylemektedir. Engels bölüşümün etkisini şöyle belirtmektedir :

«...bölüşüm, üretim ve değişimin salt pasif bir sonucu da değildir; o da diğerleri üzerinde **etkili** olur. Her yeni üretim tarzı, ya da her yeni değişim biçimi, başlangıçta sadece eski biçimler ile bunlara uygun düşen siyasal kurumlar tarafından değil, ama **eski bölüşüm biçimi tarafından da engellenir.** Her yeni üretim tarzı ya da her yeni değişim biçiminin, önce uzun bir mücadele içinde, kendine uygun düşen bölüşümü kendisine bağlaması gerekir.» (F. Engels, Anti-Dühring; sy. 238) (abç).

«Sosyal-emperyalizm» teorisyenleri, sosyalizmi *özünde* üretim ve değişim çerçevesinde açıklayacak yerde, tıpkı ütopik sosyalistler gibi sosyalizmin özünde dağıtım çerçevesinde dönüp dolaştığını hayal etmektedirler.

VII. «YENİ» KAPİTALİZM; «TEKELCİ BÜROKRAT DEVLET KAPİTALİZMİ» ÜZERİNE

«Sosyal-emperyalizm» teorisyenlerine göre, bugün Sovyetler Birliği'nde «Yeni tip»te bir kapitalizm vardır. Bu öyle tipte bir kapitalizmdir ki, üretim araçlarının özel mülkiyetinin yasak olduğu, ya da sadece bu «hak»kın bürokratlara tanındığı, üretim araçlarının meta niteliğinin sadece «yönetici bürokrasi» için söz konusu olduğu «klasik emperyalist ülkelerde çok az rastlanır» birşey olarak «her şeye egemen»dir. ÇKP'ye göre :

«Bir ülkenin sosyo-ekonomik özelliği hakkında, kendi kendisine verdiği sıfata bakarak değil, üretim araçlarının mülkiyet niteliğine bakılarak karar verilir. Yani bilinmesi gereken, üretim araçları kimin elindedir; bunlardan kim yararlanmaktadır; bunlar kimin hizmetindedir sorularıdır.» (Ekonomi Politik; Komün Y. sy. 256)

Bundan dolayı :

«Yeni burjuvazi Devlet iktidarını ele geçirir geçirmez, sosyalizm yok edilir ve **yeni tip bir tekelci devlet kapitalizmi** kurulur. Bu yeni tip, herhangi bir Batı emperyalist iktidarın Devlet tekelciliğinden, temelde ferdi-kapitalizme değil, **egemen bürokrasinin ortak kapitalizmine dayanmasıyla farklılık gösterir.** Çünkü Sovyetler

Birliği'nde yeni burjuva Devlet aygıtı, ekonominin yalnızca belli kilit mevkilerini denetlemekle kalmıyor, hemen hemen **tüm** ekonomik hayatı denetliyor.» (Willi Dickhut; S.B.'nde Kapitalizmin Restorasyonu; Komün Y. sy. 12, Kitap II.)

Bu anlayışa göre bir ülkenin sosyo-ekonomik yapısını anlayabilmek için *üretim ilişkileri*'nin durumuna bakmak önemli değildir. Üretim araçlarının mülkiyetinin niteliği sorunu, «*üretim ilişkilerinin hukuki ifadesi*»dir. (Marx) dolayısiyle «sosyal-emperyalizm» teorisyenleri hukuki «değişiklikler»le alt yapıyı açıklamaktadırlar. Bu, daha önce de belirttiğimiz gibi idealist tarih anlayışının bir ürünüdür. Stalin'in belirttiği gibi :

«Sovyet iktidarı, üretim ilişkileri ile üretici güçler arasındaki zorunlu uygunluk ekonomik yasasından güç alarak **üretim araçlarını toplumsallaştırmıştır, onları bütün halkın mülkiyeti haline sokmuştur, bunu yapmakla sömürü sistemini ortadan kaldırmış ve sosyalist ekonomi şekilleri yaratmıştır.**» (J. Stalin, Son Yazılar; Sol Y. sy. 63-64) (abç).

Üretim ilişkileri ile üretici güçlerin niteliği arasındaki zorunlu uygunluğun sağlanmasından sonra; «Bu yeni kapitalist toplum düzeninin temel çelişkisi, toplumsal üretimden ve tüm bürokratik kapitalist bir gasptan kaynaklanmaktadır» demek, kapitalizmden feodalizme geri dönüş olabilir, tarihin tekerleği tersine dönebilir demekle eş anlamlıdır.

«Sosyal-emperyalizm» teorisyenleri kendi «tekelci bürokrat Devlet kapitalizmi» teorilerine «dayanak» sağlayabilmek için Engels'i tahrif etmektedirler :

«Engels, «modern Devlet» sözüyle kapitalist sınıfın iktidarda olduğu bir toplum düzenini ve Devleti kastettiği aşağıdaki satırlarda da, kapitalist sınıfın mülkiyetinin mutlaka bireysel özel mülkiyet şeklini alması gerekmediğini, kapitalist mülkiyetin ve sömürünün «kollektif mülkiyet» biçiminde de devam edebileceğini ve hatta daha da ağırlaşacağını gözler önüne seriyordu :

«Ama ne anonim şirketlere geçiş, ne de devlet mülkiyetine geçiş, **üretici güçlerin sermaye - olma niteliğini ortadan kaldırmaz...** Biçimi ne olursa olsun modern devlet, özünde kapitalist bir mekanizmadır; kapitalistlerin devletidir, kollektif kapitalizm idealinin cisimleşmesidir. Üretici güçlerin ne kadar büyük bir kısmını kendi mülkiyetine geçirirse, o ölçüde gerçekten kollektif kapitalist

haline gelir ve vatandaşları daha fazla sömürür. İşçiler ücretli işçiler, proleterler olarak kalırlar. Kapitalist ilişki ortadan kaldırılmaz; tam tersine son haddine vardırılır.» (Kruşçev-Brejnev Dönek Kliğinin Karşı-devrimci Hükümet Darbesi - Aydınlık Y. sy. 15)

İşte «egemen bürokrasinin ortak kapitalizmi» safsatasının «dayandığı» temel budur. *Sovyetler Birliği'nde üretici güçlerin sermaye olma niteliği ortadan kaldırılmıştır.* Burjuva üretim ilişkileri devrilmiş, yeni sosyalist üretim ilişkileri kurulmuştur. Kapitalist üretim, üretim araçlarının özel kişilerin elinde toplandığı ve buna karşı üretim araçlarından yoksun olan işçilerin işgüçlerini bir meta olarak satmak zorunda oldukları zaman başlar. Bu olmaksızın kapitalizm var olamaz. Kapitalizm, *evrensel* meta üretim (üretilen her şeyin meta oluşu) demektir; Sovyetler Birliği'nde meta üretiminin sınırsız ve dünya ölçüsündeki gelişmesi yoktur. Üretim araçlarının toplumsal mülkiyeti, ücretliliğin ve sömürü sisteminin tasfiyesi kadar kesin ekonomik koşullar sayesinde sıkı bir çerçeve içerisine alınmıştır. Ulusal ekonominin uyumlu orantılı gelişmesi yasası insan iradesinden bağımsız objektif bir yasa olarak doğmuştur.

Bu «yeni kapitalizm»de «herhangi bir bürokrat, eski anlamda bir ferdi kapitalist değildir, aksine bürokrasinin bütünü, kapitalist bir bütün, yani tek bir Devlet tekelci burjuvazisini oluşturmaktadır» (Willi Dickhut). Bu anlayışa göre bir tek tekel vardır ve bu tekelin yöneticileri bürokrat-kapitalistlerdir. Engels, Devlet kapitalizminden söz ederken, artık kapitalistlerin bütün sosyal işlevleri ücretli müsdahdemler eliyle gerçekleştirdiğini; kapitalistlerin temettü tahsil etmekten, senet kuponları kesmekten ve çeşitli kapitalistlerin kendi aralarında *sermaye devrettikleri* borsada alışverişte bulunmaktan başka herhangi bir sosyal faaliyeti kalmaz, diyerek kapitalist üretim biçiminin evvelce işçileri tasfiye ettiği gibi, şimdi de kapitalistleri tasfiye etmekte olduğunu belirtmektedir. Tarihin cilvesine bakın ki, bu sefer de parti ve Devlet görevlileri «kapitalist fikirler»i taşıdıkları için burjuva oluvermişlerdir(!).

Şimdi bu «yeni kapitalizm»in ne menem birşey olduğunu daha iyi görebileceğimiz bir yönünü ortaya çıkaralım :

«Tüm ademi-merkeziyetçilik eğilimine rağmen Sovyetler Birliği'nde yeni kapitalizmin herşeyden önce bir **tekelci devlet kapitalizmi** olarak kaldığını vurgulamıştık. **Yeni burjuvazinin temel zenginleşme kaynağı, münferit *işletmelerdeki primler ve kârlar değil,* merkezi Devlet bütçesidir.»** (Willi Dickhut; Kitap II, sy. 59) (abç)

Bu anlayışa göre: Sovyetler Birliği'nde «bürokratlar» hep birlikte proletaryayı sömürmektedirler. Daha sonra elde ettikleri ve Devlet bütçesinde topladıkları artı-değer kitlesini kendi aralarında bölüşmektedirler. Bu bölüşüm de, aldıkları maaşlarla olmaktadır. Şöyle ki bürokratik, yani hiyerarşik bir yapı söz konusu olduğundan; en üstteki en büyük payı almakta, en alt kademedekine ise en az düşmektedir. Tıpkı bir orduda generalin en fazla, erlerin en az para alması gibi. İşte kapitalizmin, *tekelci bürokrat devlet kapitalizmi* olmasında ona «bürokrat» adını veren bu durumdur.

Devletin en üst görevlisi olabilmeyi belirleyen (ya da en zengin kapitalist olmayı belirleyen) nedir? Toplam artık-değer kitlesinden en fazla payı alabilme koşullarını yaratan nedir?

Bu, olsa olsa, iyi demagog, yalancı, sahtekâr, kafakolcu, vurguncu, entrikacı vb. olmakla «belirlenmektedir» (!).

İşte bu noktada bir kere daha takke düşüp, kel görünmektedir: Bu anlayış Dühring'in artı-değer'i kapitalistler arasında bölüştürürken «zor» unsurunu öne sürmesi gibi, anti-marksist bir görüştür. Marx, *Kapital III*'de, *kapitalist üretimin toplam süreci* adlı kitapta artı-değerin kapitalistler ve kapitalist gruplar arasında nasıl bölüşüldüğünü geniş olarak ele alarak açıklar ve şöyle der :

«...farklı üretim alanlarında yüzde olarak alınan sermayeler -ya da aynı büyüklükte olan sermayeler- değişen ve değişmeyen unsurlar arasında aynı şekilde bölünmedikleri, aynı miktarda canlı emeği harekete getirmedikleri ve bu nedenle aynı miktarda artı-değer ve dolayısiyle kâr üretmedikleri için, artık-değerin toplam sermayeye yüzde olarak hesaplanan oranından başka bir şey olmayan kâr oranı da bu sermayeler için fark-

lı olur.» (Karl Marx, Kapital; Cilt III - 1, Odak Y. sy. 227)

«Ancak sermayenin organik bileşiminin veri olduğu aynı üretim kolu için, ya da aynı organik sermaye bileşimli farklı üretim alanları arasında, kârların kitleleri kullanılan sermayenin kitleleriyle doğru orantılı olur.» (age. aynı yer)

Marks, toplam artı-değer kitlesinin kapitalistler arasındaki bölüşümünü *değer teorisi ve rekabet* ile açıklar.

«Sosyal-emperyalizm» teorisyenleri yoksa Devlet görevlilerinin ellerindeki maaş bordrolarının, «hisse senedi» olduğunu mu iddia etmektedirler?

Ancak böyle bir iddia ise durumu daha komik yapar : Çünkü birisi, ne biçim kapitalizm ki, *miras* hakkı yoktur! İkincisi ve daha önemlisi; «Karşı devrimci hükümet-darbesi» ile devletin çeşitli kademelerinin paylaşıldığı iddia ediliyorsa(!) -böylece hisse senetleri paylaşılmış olur(!)- Dühring'in Engels tarafından tarihin çöp sepetine atılmış görüşlerinin hortlamasından başka birşey olmayan bu duruma şu cevabı vermek gerekir :

«Genel olarak, özel mülkiyet tarihte **hiç bir biçimde** hırsızlık ve zor sonucu olarak ortaya çıkmaz.» (F. Engels, Anti-Dühring; Sol Y. s. 254) (abç).

Bu cevabı «sosyal emperyalizm» teorisyenleri çoktan hak etmişlerdir. Sözünü ettikleri «yeni kapitalizm»-in kapitalizmle ilgisi yoktur. Hiçbir somut iddiaya dayanmayan böyle bir kapitalizm olsa olsa hayal unsuru olabilir. Yoksa Marx'ın *kapital*'i bu kapitalizmi Marx göremediği için bu konuyu öz olarak açıklamakta yetersiz mi? (!) Yetersizse(!), «yeni kapitalizm»in «yeni *kapital*»ini yazmak «sosyal-emperyalizm» teorisyenlerine düşmektedir.

K U R T U L U Ş

Bir Açıklama

Kurtuluş'un 21. sayısında yer alan «Sosyal Emperyalizm Teorisi-2» başlıklı yazıda «belirleyicilik» kavramına ilişkin açıklama yeterince açılmamış olması dolayısıyla bazı yanlış anlamalara kaynaklık edebilecek durumdadır.

Belirttiğimiz kısımda esas olarak anlatılmak istenen, «diyalektik materyalizmin maddeyi birincil, ruhu ise onun yaklaşık yansıması» olarak ele aldığını vurgulamaktı. Böyle bir vurgulama yapılırken gözden kaçırılmaması gereken kaderciliğe yol açmamak olmalıdır. Eğer gerçeği değişmez, sebep-sonuç ilişkisiyle ta evrenin yaratılışından itibaren izlenen bir zincir olarak görmeğe vardırırsak, bu, kaderciliğin ta kendisi olur. İnsan iradesinden bağımsız olarak varolan gerçekler, bu aynı irade tarafından etkilenmek durumundadır. Maddi neden, iradenin hangi çerçeve içerisinde fonksiyoner olabileceğini, **bir anlamda da belirleyici olabileceğini belirler.** Dikkat edilmesi gereken önemli nokta budur. «Dünyamız ölüler tarafından yönetilmektedir» sözü bu durumu az çok açıklar. Yeni nesillerin iradesinden bağımsız olarak, eskiler tarafından oluşturulmuş olan sosyal çevre, yeni nesiller için bir veridir ve bu veri üzerinde fonksiyoner olmak zorundadırlar.

Eğer, iradenin, üzerinde işlem yapacağı maddi koşullar, buna izin vermiyorsa, yani irade mevcut maddi koşulların yaklaşık bir yansıması değilse, irade, maddi koşullara yenilir. İrade ancak, maddi koşulların izin verdiği bir şeyi gerçekleştirmek veya gerçekleştirmemek, dolayısıyla da o maddi koşulların değişip değişmemesine etkide bulunabilme özgürlüğüne sahiptir. Örneğin, *maddi koşulları ortaya çıkmış olan sosyalizmi kurup kurmamak* iradenin serbestliği dahilindedir. Buradaki irade bireysel değil, sınıfsal bir iradedir. Yani sınıf mücadelesidir. Bu anlamdadır ki «tarihin yaratıcısı sınıf mücadelesidir» denir. Ama bu sınıf mücadelesi maddi koşulların yaklaşık bir yansıması değilse yeni ve ileri olan hiçbir şey yaratamaz.

Yazılı tarihe baktığımızda mevcut maddi koşullarla -üretici güçlerin gelişme düzeyiyle- uygunluk arzetmeyen sınıf mücadelelerinin -yani iradi eylemlerin- yenilgiyle sonuçlandığını görürüz. Köle ayaklanmaları bunun iyi bir örneğidir. Aynı şekilde, sosyalist topluma yaklaşık bir düzen kurma mücadelesi olan Şeyh Bedrettin ayaklanması da aynı maddi koşulların **belirleyiciliği** karşısında yenilgiye uğramıştır. Yine aynı maddi koşulların **belirleyiciliği** temelinde yer alan 1917 Ekim devrimi mücadelesi başarıya ulaşmış ve bu mücadele -sınıf mücadelesi- yeni üretim ilişkilerinin kurulmasını sağlamıştır.

Yazımızda yer alan «Ne sosyalist ekonominin ulusal ekonomide hakim olmasından önce, ne de sonra; üst yapının toplumun hareketi üzerindeki etkisi 'belirleyicilik' olarak ele alınabilir» ifadesi eksik, dolayısıyla yanlış ve yazının diğer bölümleriyle çelişme durumunda olmaktadır. Maddi koşullar yalnızca üretim ilişkileri değildir. Bu ilişkilerin doğmasını sağlayan üretici güçler daha temelde yatan maddi nedendir. Sosyalist topluma kadar, özel mülkiyet esasına göre *şekillenmiş olan toplumlarda*, **özel mülkiyet ilişkilerine** dayanan üretim ilişkileri bir arada ve birbirinin içinde varolabilmişlerdir. Ancak, sosyalist topluma geçiş, inkarın inkarı yasasında ifadesini bulan sarmal (helezoni) gelişimin cereyanı, insanlığın sınıfsızlıktan, sınıflılığa ve tekrar bir üst seviyede sınıfsızlığa ulaşması demektir. Engels'in ifadesiyle insanlığın tarih öncesinden gerçek insanlık tarihine girişi demektir. İşte bu nedenledir ki kapitalist toplumun bağrında, sosyalist *mülkiyet ilişkisi gelişmez, gelişemez, çünkü bireysel* kapitalist mülkiyetle, üretimin sosyalleşmesi -yani toplumsal mülkiyetin zorunlu kılınması- toplumun temel çelişkisidir. Ve Lenin'in belirttiği gibi, sosyalizmin kuruluşunun da maddi temelidir. Burjuvazi, artık mülkiyetin de üretim gibi sosyalleşmesi karşısına zoru diker. Maddi, koşullar, yani üretici güçlerin gelişme seviyesi, üretimin sosyalleşmesini sağlamış olmasına rağmen burjuvazi bu zor sayesinde bir müddet daha varlığını devam ettirir. Artık bu maddi koşulların **belirlediği** temel üzerinde **belirleyici** -yani gerek burjuvazinin iktidardan düşürülmesi ve gerekse yeni üretim ilişkilerinin kurulmasını belirleyici- olacak olan sınıflar mücadelesidir. Eğer bu (proletaryanın) sınıf mücadelesi cereyan etmezse, burjuva düzeni **çürümeye devam ederek** varolabilir. Artık yeni bir düzenin kurulması sınıflar mücadelesine bağlı kalmaktadır. Bu, aynı zamanda yeni üretim ilişkilerinin kurulması demektir. Diğer toplum biçimlerinden farklı olarak, sosyalist toplumun maddi koşulu üretici güçlerle üretim ilişkilerinin birliği şeklinde ortaya çıkan bir maddi koşul değil, üretici güçlerin gelişme düzeyine bağlı, üretim ilişkilerinden yoksun bir maddi koşuldur. İşte bu maddi koşulun belirlediği temel üzerinde sınıf mücadelesi (irade) yeni ilişkilerin **kurulmasını belirler.** Ama iradenin bu yeni ilişkileri belirlemesi de maddi koşullar tarafından belirlenmiştir. Bu maddi koşul proletaryayı sürekli sınıf mücadelesine zorlar. Bu anlamda sınıf mücadelesi, dolayısıyla sosyalizmin kuruluşu deterministtir, **kaçınılmazdır.**

Sosyalist üretim ilişkileri kurulduktan sonradır ki, gerçek de değişmiştir. Artık ortada yeni bir gerçek, yeni bir maddi neden vardır. Bu, sosyalist üretim tarzıdır. Bu tarzın üretim ilişkileri ise, sınıf mücadelesinin aldığı biçim olarak proletarya diktatörlüğü tarafından belirlenmiştir; yani bir önceki toplum bağrında gelişmiş olan **maddi koşullarca belirlenen üst yapı tarafından belirlenmiş olur.** Görüldüğü gibi belirleme sorunu kaderci bir yol izlemez. Maddi neden hep son kertede esas **belirleyici** olur. Bu şekilde ifade edildiğinde, Sosyalist ekonomi kuruluncaya değin üst yapının **belirleyiciliğinden** bahsedilebilir. Ama sosyalist ekonomi kurulduktan sonra, üst yapının bu anlamda dahi olsa belirleyiciliğinden bahsetmek, Şeyh Bedrettin'den, Allende'den yahutta, ABD'nin başına Lenin'i geçirmekten bahsetmek anlamına gelebilir.

KURTULUŞ

Ulusal Sorun ve Sömürgecilik Sorunu Üzerine Eleştiriler

KÜRDİSTAN SÖMÜRGE Mİ, DEĞİL Mİ TARTIŞMASI

Ulusal sorundaki tartışmalar, sömürge mi, değil mi, konusu üzerinde yoğunlaşmaya başladı. Yanlış bir anlayışla sömürge kavramından hareket ederek ayrı örgütlenme şeklindeki görüşe varılıyor diye bazı eğilimler sömürge tespitine şiddetle karşı çıkmaktadır. Fakat sadece bu tespite karşı olduklarını ileri süren eğilimlerin UKTH ilkesini inkara yöneldiklerini görüyoruz. E. Birliği'nin durumu da budur. Kürdistan'ın sömürge olmadığını ispata çalışma gayreti bu arkadaşları «merkezi devlet» ve «ortak parlamento» vs. gibi UKTH'-nı reddeden keşiflerde bulunmaya sürüklemiştir. Bu konuyu ilk bölümde inceledik. Şimdi ise E. Birliği'nin sömürgecilik üzerine ileri sürdüğü iddialarına bakalım.

SÖMÜRGECİLİK SORUNU

Sömürgecilik sorunu, Kurtuluş'un çeşitli sayılarında ve daha geniş olarak ta 6. sayıda yer almıştı. E. Birliği, bu konuda yazılanları bütünlüğü içerisinde değerlendirmek yerine, birkaç satırlık alıntılar yaparak ve bu alıntıları, bu konuda yazılanların bütünlüğüyle çeliştirmeye çabalayarak, bizi eleştirmektedir. Konuya, bu yöntemle yaklaştığı için de, yazar, söylenenleri iste-

diği gibi yorumlamakta ve yoruma göre eleştiri yöneltmektedir. E. Birliği, Kurtuluş'un 6. sayısından aktardığı «...sömürge ilişkilerini belirleyen temel unsurlar vardır.» ifadesinden hareket ederek, Kurtuluş ve Özgürlük Yolu için «Her iki görüş de 'sömürge ilişkilerini belirleyen temel özelliklerin' her dönemde her sömürge için geçerli olacağını, bunun dışındaki farklılıkların ise, biçime ait farklılıklar olduğunu söyleyip sömürgeciliği tarihi dönemleri içerisinde ele almadan genelleştirmişlerdir.» (E. Birliği, sayı: 11, sayfa: 8) diyor. Yazar Özgürlük Yolu dergisi'nden aktardığı alıntılarda bile tarihi ve toplumsal farklılıklara işaret edildiğini görmeliydi. Ayrıca E. Birliği yazarının Kurtuluş'un bu konudaki görüşlerini okumadığı ya da okuduğu halde işine gelmeyen kısımları aktarmadığı hemen göze çarpıyor.

Kurtuluş'un 6. sayısında, «Ama o dönemdeki sömürge politikasını, çağımızdaki sömürgeciliğin özellikleriyle kıyaslamak ve ekonomik, toplumsal ve diğer biçimler arasındaki farkları görmemek, bizi çok yanılgılara götürür» (sy. 91) Yine bu konuda Kurtuluş'un 14. sayısında da: «Kürdistan'ın sömürge olamayacağını iddia edenlerin yanıldığı nokta yalnızca emperyalist ülkelerin sömürgeleri olabileceği şeklindeki görüştür. Bu anlayışa göre sömürgecilik ve emperyalizmi eş zamanlı olgular olarak, zamandaş olgular olarak görmek gerekir. Oysa sömürgeciliğin tarihi, emperyalizmin tarihinden hayli gerilere gider. Lenin'in de belirttiği gibi, Köleci Roma bile sömürgeci bir politika izliyordu. Fakat sömürgecilik esas olarak kapitalizmle birlikte gelişmiştir. Sömürgeciliğin tarihi, kapitalizmin tarihine ayrılmaz bir şekilde bağlıdır. Emperyalizm döneminde ise sömürgecilik uç noktasına varmış ve çöküşe yönelmiştir. Ne var ki kapitalizm öncesi sömürgecilik, kapitalist dönemdeki sömürgecilik ve emperyalizm çağındaki sömürgeciliği birbirinden ayırt eden önemli farklar vardır. Feodalizmin tasfiye edildiği ve onun yıkıntıları üzerinde kapitalizmin geliştiği dönemde sömürgeler ucuz köle emeği, zengin hammadde kaynakları ile,

alabildiğince sömürülüyor ve Avrupa ülkeleri için ilkel sermaye birikimini sağlıyorlardı. Gelişen kapitalizm sömürgeleri esas olarak emtia ihraç alanları olarak kullanıyordu. Fakat emperyalizm çağında sömürgeler daha ziyade sermaye ihraç alanları olmuştur. Yine sömürgecilik yöntemlerinde birtakım değişiklikler ortaya çıkmıştır. Kısaca emperyalizm ve sömürgecilik zamandaş olaylar değildir. Ve sömürgeci ülkelerin mutlaka emperyalist olmaları gibi bir şart yoktur.» (Kurtuluş, sa. 14 sy. 24) deniliyordu.

E. Birliği yazarı, sık sık *sömürgecilik politikası açısından* tarihi, toplumsal ve iktisadi koşulları dikkate almadığımızı tekrarlarken bu satırlardan habersiz değildir. Yazarın, bilinçli olarak, bu satırları görmezlikten geldiği açıktır. Buna rağmen biz, konuyu, biraz daha açıklamakta yarar görüyoruz. Sömürge politikası, içerisinde yer aldığı tarihi dönemin niteliğinden ve sömürgeci ülkenin siyasal, iktisadi ve toplumsal yapısından ayrı olarak değerlendirilemez. Aksine tam da bu nitelikler tarafından tayin edilmektedir. Yani sömürgeci politika, sömürgeci ülkenin ekonomik ve toplumsal yapısının ihtiyaçlarından kaynaklanır. Bu niteliklere bağlı olarak sömürgeciliğe yol açan nedenler ve sömürgeleştirme yöntemleri farklılık arzeder. 15., 16. ve 17. yy.'larda yapılan keşifler sonucu olarak dünya ticareti daha önceki dönemlerden daha büyük boyutlar kazanmıştır. Bu keşiflerin amacı yeni topraklar kazanmak, ilkel sermaye birikimini gerçekleştirmek için köle emeğini sömürmek, sömürgelerin altın ve gümüş gibi zenginliklerini metropole taşımaktı. Avrupa'nın sömürgeci ülkeleri, sömürgelerin yağması sayesinde büyük bir ticari sermaye sağlamış ve metropole akan zenginlikler, derebeylik düzenini altüst ederek, kapitalizmin ve burjuvazinin doğmasına yol açmıştır. Marx bu dönemi şöyle anlatır: «...Amerika'nın altın ve gümüş yatakları bakımından zengin bölgelerinin, keşfedilmesi; yerlilerin maden ocaklarına kapatılması, köle haline getirilmesi ya da ortadan kaldırılması; Doğu Hint adalarında istilaların ve talanın başlaması; Afrika'nın ka-

raderililerini avlamak için bir çeşit ticari av haline getirilmesi; bütün bunlar, kapitalizm çağının başlangıcını haber veren ilkel birikimin (accumulation primitive) şairane metodlarıydı.» (Karl Marx, Sanayi Sermayedarının Ortaya Çıkışı - Sömürgecilik Üzerine, Çev: Selahattin Hilav, sy. 65-66)

«Sömürgecilik rejimi, denizciliği ve ticareti büyük çapta geliştirdi. Devletler tarafından imtiyazlarla bezenmiş olan ve sermaye temerküzünün kaynakları ödevini gören ticaret toplumlarını yarattı. Sömürgecilik, yeni gelişmekte olan manüfaktürlere sürüm alanları sağladı ve pazar üzerinde tekelin bulunması dolayısıyla, durmadan artan, bir birikimin gerçekleşmesine yol açtı. Köle haline getirilmiş olan yerli halkın çalıştırılması; talan ve adam öldürme metodlarıyla zorla elde edilip Avrupa'ya aktarılan hazineler, sermaye olarak kullanılmak üzere anavatana akıyordu...

«Günümüzde, sanayi üstünlüğü ticaret üstünlüğünü de içinde taşır; ama gerçek manüfaktür çağında, sanayi üstünlüğünü sağlayan şey ticaret üstünlüğüydü. Sömürge rejiminin o çağda birinci dereceden rol oynamış olması bundan dolayıdır.» (agy, sy. 65-66)

İkinci aşamada, sömürgecilik, giderek bir sistem haline geldi. Ve sömürgeler emtia ihraç alanları, geniş tüketim alanları olarak önem kazandılar. Bu gelişmelere paralel olarak, gelişen pazar talebine cevap veremeyen manüfaktürün yerini büyük sanayi kuruluşları almaya başlamıştır. Daha ileri bir aşamada ise pazarlar gelişen kapitalizmin üretim kapasitesine cevap veremeyecek duruma geldikçe, pazarlar ve hammaddeler için sömürgeci ülkeler arasındaki rekabet giderek şiddetlenmiş ve sömürge tekelleri ortaya çıkmıştır. Nihayet serbest rekabetçi kapitalizmin yerini emperyalizmin alması ile birlikte sömürge siyaseti yeni bir nitelik kazanmıştır. Rekabetçi dönemin sömürge politikasına ek olarak bu dönemde esas itibariyle sermaye fazlası ihracı paylaşılmayan hiç bir toprak parçası kalmadığı için yeniden paylaşım savaşları gündeme gelmiştir. Yani emperyalizmin sömürge politikası, emperyalizmin

ekonomisinin ihtiyaçları tarafından tayin edilmektedir. Bu ülkeleri sömürgeciliğe iten ve yeni ekonomiden kaynaklanan yeni nedenler doğmaktadır. Serbest rekabetçi kapitalizm döneminde olduğu gibi, sadece pazarların ve hammadde kaynaklarının paylaşılması değil ama yeniden paylaşılması için şiddetli bir savaş, azami karlar edinme vs. gibi sömürgeciliğe yol açan yeni nedenler ortaya çıkmıştır.

Farklı tarihi dönemlere bağlı olarak değişen sömürgecilik politikası aynı tarihi dönemde sömürgeci ülkelerin toplumsal yapısına göre de farklılık gösterir. Marx, Hindistan'ı sömürgeleştiren Araplar, Türkler ve Moğolların boyunduruk altına aldıkları halkın daha üstün uygarlığı karşısında yenilgiye uğrayıp Hintlileştikleri halde, İngiltere'nin bu uygarlığı yok edip üstünlüğünü sağlayan ilk sömürgeci ülke olduğunu anlatır. Bu durumun sömürgeci ülkelerin iktisadi ve toplumsal yapıları arasındaki farka bağlı olduğu görülüyor.

Sömürge politikasının tarihi dönemlere ve toplumların gelişme seviyesine bağlı olarak değiştiği açıktır. Şu ya da bu dönemde o dönemin özelliğine bağlı olarak, yeni birtakım özellikler ortaya çıkmaktadır. Fakat bu tarihi dönemleri birbirinden kalın çizgilerle ayırmak, bunlar arasında su geçirmez bölmeler düşünmek mümkün değildir. Ulusları sömürgeciliğe iten nedenler ve sömürgeleştirme yöntemleri farklı olmakla beraber, sömürgeci ülke ile sömürge ülke arasındaki ilişkileri belirleyen temel unsurların birçok tarihi dönemde genel anlamda varolduklarını görmekteyiz.

Burada ayrıntılara girmek, bütün ilişkilerde tıpatıp bir uygunluk aramak doğru değildir. Elbette ki birtakım sömürgelerde özgül çizgiler varolabilecektir. Çeşitli tarihi dönemlerde sömürgeci egemenliğin kazandığı biçimler, sömürgenin statüsünü tayin eden özellikler, pek farklı değildir. Sömürge ülkenin zorla, yerli halkın iradesine rağmen elde tutulması, sömürge ülkenin ekonomik ve toplumsal yapısının sömürgeci ülkenin yapısına göre biçimlenmesi, sömürge ülkenin işgü-

cünün ve hammadde kaynaklarının yağma edilerek uluslaşmasının ve devlet olarak merkezileşmesinin engellenmesi; dil, kültür ve sanat gibi ulusal değerler üzerindeki baskı, her tarihi dönemde ve her sömürgede geçerli olan olgulardır. Çeşitli tarihi dönemleri bu anlamda, birbirinden tecrit ederek ele almak mümkün değildir. Örneğin emtia ihracı rekabetçi kapitalizmin bir özelliği olduğu halde, serbest rekabetin yerini emperyalizm aldığında, bu özellik ortadan kalkmamakta, fakat buna yeni bir özellik, sermaye fazlası ihracı ilave edilmektedir. Ve sermaye ihracı, emtia ihracını, daha da geliştirmektedir. Oysa serbest rekabetin yerini emperyalizmin alması niteliksel bir dönüşümdür. E. Birliği yazarının mantığına göre emtia ihracının daha önceki dönemin bir özelliği olduğu için yeni aşamada bütünüyle kalkması gerekirdi. Halbuki sermaye ihracı belirleyici unsur olmakta fakat emtia ihracı ortadan kalkmamaktadır. İster emtia ihracı, isterse de sermaye ihracı belirleyici olsun, her iki halde de sömürge ülkenin yapısı sömürgeci ülkenin yapısına göre şekillenmektedir. Genel özellik budur. Yukarıda kısaca saydığımız özellikler 19. yy. ve 20. yy.'daki Kürdistan için de söz konusudur. Ancak Kürdistan'ın 19. yy.'daki yapısı ile 20. yy.'daki yapısı arasında bazı farklar da vardır. Feodal Osmanlı imparatorluğunun dağılmasını ve cumhuriyetin kurulmasını izleyen dönemde Türkiye'de kapitalizmin gelişmesi ile birlikte, Kürdistan, giderek bir emtia ihraç alanı durumuna gelmiştir. Diğer parçalarda da aynı durum geçerlidir. Bu dönemde eski sömürge özelliklerine ilave olarak, Kürdistan, emperyalizm ve egemen ulus burjuvazisi için bir pazar olarak da önem kazanmıştır. Kasr-ı Şirin Antlaşması ile İran ve Osmanlı İmparatorluğu arasında ilk olarak tam ortasından bölünmüş olan Kürdistan, bu defa Lozan Antlaşması ile birlikte ve 1926'da yeni bir bölünmeye uğramış, Suriye ve Irak'ın devlet olarak ortaya çıkmasıyla dört parçalı bir ülke durumuna gelmiştir. Bu sınırlar Kürt ulusunun iradesine rağmen Kürdistan'ın ekonomik ve sosyal yapısı dikkate alınmadan emperyalizm ve sömürgeci güçler tarafından kendi çıkarlarına uy-

gun bir biçimde gerçekleştirilmiştir. Bu bölünme gerçekleştikten sonra, her parça, bağlı bulunduğu devletin yapısına ve politikasına göre biçimlenmiştir.

20. yy.'la girildiğinde Kürdistan'da kendi başına buyruk feodal beylikler yıkılmış, ülke eyaletlere bölünerek genel valilik sistemi ile yönetilmiştir. Sömürge yönetimi Erzurum, Diyarbakır, Bitlis vs. gibi illerde valiler bulunduruyordu. Sömürgeci devletler, Kürt direnmelerinin bastırılmasına paralel olarak bölgeyi daha merkezi bir yapıya kavuşturmuş, feodal ve aşiretçi yapıdan kaynaklanan siyasi ve iktisadi parçalanmışlık, belli oranda giderilmiş ve sömürgeci egemenlik pekiştirilmiştir. Ağır vergiler, zorunlu ve süresiz askerlik, talan ve yağma biçimindeki ilkel sömürgecilik politikasına ilave olarak, Kürdistan, geniş bir tüketim alanı özelliği kazanmıştır. Yine 19. yy.'dan farklı olarak Kürdistan'ın sömürgeci ülkeler açısından ucuz işgücü kaynağı olarak da önem kazandığını görüyoruz. Bu değişiklikler sömürgeci ülkelerde emperyalizme bağımlı bir kapitalizmin gelişmesine paralel olarak doğmuştur. Sömürgeci ülkelerdeki bu yapısal değişmeler Kürdistan'da egemen ulus kapitalizmine bağlı olarak güdük kapitalist ilişkilerin gelişmesi sonucunu vermiştir. Ancak sömürgeci boyunduruk, feodal ve aşiretçi yapıya dayandığı ve onun üzerine aşılandığı için, feodal ilişkilerin varlığı büyük ölçüde sürmektedir.

19. yy.'da esas olarak feodal dönemin sömürge özelliklerini taşıyan Kürdistan, bunlara ilave olarak, kapitalizm döneminin sömürge özelliklerine sahip olmuştur. Fakat sömürgeci egemenliğin biçimi değişmemiş, ülke bir sömürge olarak 20. yy.'a aktarılmıştır. Söz konusu değişiklikler ise, bizim her dönemde genel bir özellik olarak işaret ettiğimiz, sömürge ülkenin yapısının, sömürgeci ülkenin yapısına göre şekillenmesinin bir sonucudur.

E. Birliği yazarı şöyle diyor: «Bu özelliklerden bazıları geçmiş tarihi dönemlerdeki sömürgelerde; bazıları da, tüm sömürge biçimleri ve ezilen ulusların üzerinde hakim sınıfların uyguladığı ezme politikasıdır.

Fakat hiçbir sömürgenin statüsünü belirleyen özellikler değildir. Çünkü bilindiği gibi bunların söylemiş olduğu 'ulusal dil, kültür ve sanat' sadece kapitalizm çağının olgularıdır. Oysa uluslar olmadan önce de sömürge politikası mevcuttu.» Hem bir özellik, her tarihi dönemde varolabiliyor ve hem de bu özellik hiç bir sömürgenin statüsünü belirleyen bir etken olamıyor. Yazarın bilgiçliğine diyecek yok doğrusu. «Ulusal dil, kültür ve sanat sadece kapitalizm çağının olgularıdır. Oysa uluslar olmadan önce de sömürge politikası mevcuttu.» diyen E. Birliği yazarına sormak gerekiyor, kapitalizm çağından önce dil, kültür, vs. gibi ulusun potansiyel etkenleri olmadığına göre, insanlar birbirleri ile nasıl anlaşıyorlardı? Ulusal kapitalizmle birlikte birdenbire mi ortaya çıktılar? Yoksa dil, kültür, sanat vs. gibi ulusal faktörler kapitalist dönemden önce mi oluşmuşlardı? Herhalde Stalin ve Lenin bu faktörlerin kapitalizmden çok önce oluştuklarını söylediklerine göre yazarımız için birer oportünisttirler! Yazara bir şeyi daha hatırlatmak gerekiyor: Ulus demek, sadece ulusal dil, kültür vs. demek de değildir. Azıcık gayret edip, Stalin'in «Markşizm ve Milli Mesele» kitabını okuması gerekiyor. İşte E. Birliği yazarının, hemen her tarihi dönemde varolan bir özelliği, sadece kapitalizm çağına özgü olarak göstermesi de ispatlıyor ki, milli mesele ve sömürge meselesinden hiç bir şey anlamamıştır. Daha sonra yazar, rekabetçi kapitalizm döneminin sömürge politikasının belirleyici özelliklerini sıralıyor. Bu özelliklerden biri olarak «1 - Sömürge ülke, sömürgeci ülkenin tayin ettiği bir genel vali tarafından yönetilmektedir.» diyor. Diğer özellikleri de sıraladıktan sonra «yukarıda saydığımız bu belirleyici özellikler serbest rekabetçi kapitalizm döneminde sadece birkaç sömürgede değil, bu dönemde tüm sömürgelerde görülen özelliklerdir.

«Bu özelliklerin, Türkiye Kürdistan'ında, geçerli olup olmadıklarını tartışmaya gerek var mıdır? Çünkü çağımız artık rekabetçi kapitalizm çağı olmayıp, kapitalizmin ikinci tarihi dönemi olan emperyalizm (mali sermaye) çağıdır.» diyor. E. Birliği yazarının sı-

raladığı bu özellikleri ise her sömürgede değil ancak bazılarında görmek olanaklıdır. Yazarın sadece serbest rekabetçi kapitalist döneme ait olarak gösterdiği sömürgenin bir genel vali tarafından yönetilmesi, bu dönemden önceki sömürgelerde görülebildiği gibi, emperyalizm çağında da rastlanan bir olgudur. Osmanlı yönetiminden 1830'da Fransızlara geçmiş olan Cezayir, Fransız yönetimince atanan bir genel vali tarafından yönetiliyordu. Cezayir Temmuz 1962'de bağımsızlığını kazanana dek zaman zaman değiştirilen sömürge valilerince yönetildi. Yani bu statü emperyalizm çağında da devam etmiştir. Avustralya'da hâlâ İngiliz genel valisi mevcuttur. Burada yazarın sömürge ülke halkına seçme ve seçilme hakkının verildiği başka bir sömürge var mıdır sorusu aklımıza geldi. Yeri gelmişken ilave edelim ki, 20 Eylül 1947 tarihinde Fransa Cezayir'e sınırlı da olsa seçimlere katılma ve kendi temsilcilerini seçme hakkı ile birlikte, Arapçayı Fransızca gibi resmi dil olarak kabul ediyor, kadınlara oy hakkı tanıyor; Cezayirliler artık Fransız yurttaşı sayılıyordu. 1958'de Cezayirlilere çeşitli kademelerde memuriyet hakkı da vadedilmişti. Ancak bu haklar, ulusal kurtuluş hareketini pasifize etmek amacını güttüğü ve sömürge ilişkilerinde hiç bir değişikliğe yol açmayacağı için Cezayirli yurtseverler tarafından reddedilmişti. Çünkü bu plan, sömürge statüsünü hiç bir şekilde değiştirmiyor, seçilen meclis tamamen sömürge genel valisinin denetiminde kalıyordu. Fransız sömürge yönetimi Fas'ta da genel valiler tarafından sürdürülüyordu. 1912'de Fransız sömürge yönetimine giren Fas'ın bir bölümü de İspanyol sömürgesiydi. Bir Fransız generali ve İspanyol yüksek komiseri burada genel vali olarak bulunuyorlardı. Bağımsızlığını kazanıncaya kadar da bu ülkelerde bu sistem ayakta kaldı. Emperyalizm çağında sömürge yönetiminin bu tür bir özelliğinin olamayacağını iddia eden E. Birliği yazarı, biraz araştırsa bu çağın eski sömürgelerinin birçoğunda bunu görmek fırsatını bulacaktır. Yazar, saydığı diğer özelliklerin hemen tümünü de bulabilecektir. Burada, bir bir bunları örneklemeyi yersiz ve lüzumsuz buluyoruz.

E. Birliği'nin ve başkalarının yarı-sömürgelerin sömürgeleri olamayacağına ilişkin iddialarına karşılık olarak biz günümüzdeki birkaç örneği, Portekiz, Etiopya ve Umman'ı vermiştik. Bunun üzerine E. Birliği, «...mali sermayeye bağımlı ülkelerin, mali sermayeye kafa tutup sömürgelere sahip olabileceğini ileri sürüyorlar.» diyerek bizi eleştirmektedir.

Bizim böyle bir iddiamız yoktur ve olmadı da. Yazarın Kurtuluş'tan aktardığı bir alıntıda Portekiz'in vs. nin bu sömürgelere hangi nedenlerden ötürü hâlâ sahip olabildikleri izah edilmişti. Portekiz'in kendisi geribıraktırılmış bir ülkedir. Zaten Portekiz sömürgeciliğini emperyalist ülkeler sömürgeciliğinden ayırt eden özellik te budur. Bu yüzden Portekiz sömürgeciliği bazı kaynaklarca «hafif siklet» olarak tanımlanmaktadır. Portekiz, bu sömürgelere emperyalist dönemden çok önce sahip olmuştur. Afrika'nın büyük bir bölümü Portekiz egemenliğinde bulunuyordu. Ancak 20. yüzyıla girildiğinde, bugün bağımsızlığını kazanmış olan Angola, Mozambik, Gine vs. gibi birkaç sömürgenin dışında, diğerlerini yitirmişti. Çünkü emperyalist ülkelerle rekabet edebilecek güce sahip değildi. Bu sömürgeleri yakın zamana kadar denetiminde bulundurabilmişse, bunun nedeni İngiltere, Almanya vs. gibi emperyalist ülkelerin buna karşı olmayışlarıdır. Çünkü Portekiz bir İngiliz (ve diğer emperyalist ülkelerin) yarı-sömürgesiydi ve emperyalist ülkelerin kendi sömürgelerindeki iktisadi hayata egemen olmalarına ses çıkarmıyordu. Emperyalist ülkeler de Portekiz üzerindeki egemenlikleri yüzünden adı geçen sömürgelerin Portekiz'e ait olmasına karışmıyorlardı. Aksine, bunu, pekiştirmeye uğraşıyorlardı. Sömürgelerdeki bağımsızlık hareketleri karşısında Portekiz'in uzun süre dayanabilmesi bu ülkelerin büyük çaptaki askeri-ekonomik desteği sayesinde mümkün olabilmiştir. İşte Portekiz'in bu sömürgelere sahip olabilmesinin nedeni budur.

Orta Doğu'da, Irak, İran, Türkiye, Suriye gibi sömürgeci devletlerin Kürdistan üzerindeki egemenliklerinin sebebi de budur. İlk olarak 1830'larda Kürdistan'a

sızan İngiliz emperyalizminin amacı Kürt feodallerini ve aşiret liderlerini kazanıp bu ülkeyi Osmanlı ve İran yönetimlerinden koparmaktı. Yeraltı zenginlikleri, Hindistan'a giden en kısa ticaret yolunun Kürdistan'dan geçişi, Osmanlı İmparatorluğu ve İran'ı sömürgeleştirme doğrultusundaki geleceğe ilişkin planları yüzünden, Kürdistan İngiliz emperyalizmi için stratejik bir öneme sahipti. Bu yüzden İngiliz emperyalizmi, Kürt egemen sınıflarını İran ve Osmanlı yönetimlerine karşı kazanmaya çalışıyordu. 1821-22'de Kürdistan'da incelemeler yapan bir İngiliz binbaşısı raporunda, «eğer kuvvetli bir destek bulunursa, Kürtler yaka silktikleri bu yönetim aleyhine eyleme uygun durumdalar.» (19. yy.'da Kürdistan Üzerinde Mücadele, Halfin, Komal Yayınları, sy. 37) diyordu. İngiliz sömürgeciliği İran ve Osmanlı İmparatorluğu üzerinde Rusya ile rekabet ediyordu. Ancak, daha sonra, İngiltere Osmanlı Devleti üzerinde nüfuzunu pekiştirip kârlı bir pazar durumuna getirince, Kürt isyanları karşısında devamlı olarak Osmanlı yönetiminin yanında yer aldı. Çarlık Rusya'sı da İran ve Osmanlı İmparatorluğunda kurulacak bir Kürt devletini kendi çıkarlarına uygun bulmuyordu. Çünkü bu ülkeler üzerinde etkinliği ve çıkarları söz konusuydu. Bunun sonucunda İran ve Osmanlı devletleri, Kürdistan'da sömürgeci egemenliklerini koruyabildiler. Kürt direnmelerinin başarısızlığının önemli bir sebebi de sömürgeci ve emperyalist güçlerin, bu direnmeler karşısında, birlikte davranmalarıdır. Oysa Balkanlar'daki ulusal hareketlerde bunun tersi bir durum söz konusuydu. Emperyalist savaştan sonra 1923 Lozan Antlaşması ile Irak ve Suriye sınırları çekilip Kürdistan dört parçaya bölündüğü zaman da, bu paylaşım emperyalist ülkelerin ekonomik çıkarlarına uygun düşüyordu. İngiltere Irak krallığının kendisine bağlılığının mükafatı olarak B. Milletler'in onayını da alarak 1926 Antlaşmasıyla Kürdistan'ın kendi işgali altındaki parçasını Irak'a bıraktı. 1. Emperyalist savaştan sonra Suriye de Fransız mandası altında kalmıştı. Kürdistan'ın Suriye'de kalan parçası da, Fransızlar çekildikten sonra Suriye'ye kalmış oldu.

Kısacası, Kürdistan'ın bugünkü statüsü İngiliz, Fransız emperyalizminin çıkarlarına uygun olarak ve tamamen onların iradesiyle Türkiye, İran, Irak ve Suriye'ye bırakıldı. Kendileri emperyalizme bağımlı olan bu dört devletin Kürdistan üzerindeki sömürgeci egemenliklerini bugün de sürdürebilmeleri bu ülkeleri kârlı bir pazar olarak kullanan emperyalist ülkelerin çıkarlarına dün olduğu gibi bugün de uygun olmasıdır.

İşte Portekiz sömürge politikası nasıl sürdürülüyor idiyse, Türkiye'nin sömürgeci politikası ve sömürge sahipliği de böyle ayakta kalabilmiştir. Yarı-sömürgelerin sömürge sahipliği bu süreç içerisinde şekillenmiştir. E. Birliği yazarı, bu örneklere itiraz ediyor mu? Mesele budur. Daha çok diğer sömürgeler üzerinde durmaktansa Kürdistan somutu üzerinde durmayı zorunlu görüyoruz. Yazarın kaçtığı nokta ise burasıdır.

Yazar Dofar'ın Umman'ın sömürgesi olmadığını, bunu kendi hayali iddialarımıza kılıf uydurmak için, bizim yarattığımızı ileri sürüyor ve hesap vermemizi istiyor. Kızmayın sayın yazar! Biz hesap vermekten korkmuyoruz. Burada bir isabetsizlik varsa, istemenize gerek yok, biz onu, verilmesi gerekenlere vermesini biliriz. Ancak sizin iddia ettiğiniz gibi bizi yanıltan «Kava» yayınları değil. Başka yayınlar da var: Örneğin; Basra Körfezinde Halk Savaşları, Dofar-Umman-Güney Yemen-Aden, Fred Halliday.

Şayet bu yayını da 'Burjuva yazarlarının derlemesinden oluşan yayın' olarak nitelemez ve kabule şayan bulursanız tabii.

«Evet arkadaşlar, Siz Dofar'ı Umman'ın bir sömürgesi olarak göstermeye çalışıyorsunuz. Acaba Dofar'da, Umman'da yaşayan Arap ulusunun, bir parçasından başka bir ulus mu var?

«Siz de burayı ayrı bir sömürge ulus olarak ele aldığınıza göre, şu soruları açıklığa kavuşturmanız gerekir: Bu dediğiniz ulus; kendi arasında Arap dilinden başka bir dil, Umman toprakları dışında ayrı bir toprak bütünlüğü içerisinde, ayrı iktisadi yaşantı birliği; ve ayrı bir ruhi şekillenme bütünlüğüne sahip midir?»

E. Birliği yazarı böyle diyor. Bu ulusun ayrı bir dili bulunmayabilir ve pekâlâ bu dil Arapça da olabilir. Fakat yine de bir ulus niteliği taşıyabilir. Afrika'da birbirleriyle sınır komşusu olan birçok ülke aynı dili konuşur. Bütün Arap ülkeleri arapça konuşur. Fakat bunlar yine ayrı ayrı uluslardır. Sizin saydığınız niteliklerin tümünü mükemmelen taşıyamayan bazı halklar varolabilir ve bunlara ulus da denebilir. Stalin'in zikrettiği bu dört nitelik, esas olarak, Batı Avrupa ülkeleri ve Doğu Avrupa için öngörülmüştür. Stalin'in Milli Mesele kitabını dikkatle incelerseniz, bu tezlerin, daha ziyade Avrupa kıtasındaki milletlerin oluşumunu kapsadığını göreceksiniz. Oysa Asya, Afrika kıtalarındaki bazı halkların uluslaşma süreci bundan epey farklıdır. Örneğin, Portekiz sömürgelerinde iktisadi yaşam birliğini sağlayan esas itibariyle Batı Avrupa'daki gibi gelişen kapitalizm olmamıştır. Çünkü bu ülkelerde kapitalist ilişkiler yok denecek kadar azdır. Kabile ve klan tarzındaki yaşam ve bu yapının yarattığı bir parçalanmışlık görülür bu sömürgelerde. Ancak bunlar da ulusturlar. Ve bu uluslarda yaşam birliği, siyasi birlik kapitalist ilişkilerden çok sömürgeci devletlerin saldırısı karşısında ve anti-sömürgeci mücadele süreci içerisinde adım adım olmuştur. Burada çağın karakterinden ileri gelen bilinç faktörünün de önemli rolü vardır. Yanlış bir anlamaya yol açmamak için şunu belirtelim: Biz Stalin'in millet tarifine karşı çıkmıyoruz. Milletlerin oluşumunun farklılığına işaret ediyoruz. Çünkü Stalin'in millet tarifini dogmatik bir biçimde benimseyenlerin, bazı halkların ulus niteliğini inkar ettiklerini görüyoruz. Örneğin Irak Komünist Partisi uzunca bir dönem UKTH ilkesine karşı çıkarken Stalin'in millet tarifine uymadığı gerekçesiyle Kürtlerin ulus olmadıklarını ileri sürüyordu. 19. yy.'da Kürdistan'daki uluslaşma da, özellikle sömürgeci boyunduruğa karşı direnme süreci içerisinde, sömürgeci boyunduruğun ve feodal parçalanmışlığın yarattığı bütün engellere rağmen böyle bir süreç izlemiştir. Elbette ki bu süreçte bir dünya sistemi haline gelen burjuva ilişkilerin etkisi de olmuştur. Fakat o dönemde Kürdistan'da elenmemiş bir feo-

dalizm vardı ve kapitalist ilişkilere rastlamak mümkün değildi. Sömürgelerin talanı, Avrupa halklarını uluslar durumuna getirirken (kapitalizmi geliştirerek), sömürge uluslar, gelişen kapitalizmin kurbanı olmuş ve uluslaşmaları engellenmiştir. Bu, ayrı bir konudur. Biz yine Dofar ve Umman örneğine dönelim ve sözünü ettiğimiz kitaptan Fred Halliday'ın yazdıklarını aktaralım : «Dofar'ın modern tarihi, bölgenin 19. yüzyılda Umman Sultanlığına ilhakıyla başlar. Ülkenin daha önceki tarihinin sadece bazı kısımları bilinmektedir...» (age, sy. 207)

«Bu dönem öncesinde ve sonrasında Dofar, Umman ve Yemen'e ilhak edildi.» (sy. 208)

«...Sultan, Dofar'ı işgal etmek üzere kuvvet gönderdi. İlhak gayretleri başarıya ulaşamadı, Umman kuvvetleri geri çekildi. 1930'larda Dofar bir süre Abdullah Lloreydy Seyyide Muhammed tarafından tutsak edilen ve sonra bir Arap kadınıyla evlenerek Dofar'a yerleşen Hollandalı kamarot tarafından yönetildi. Daha sonraları Umman'lı sultanlar, 19. yüzyıl boyunca Dofar'ın Umman'a vergi ödediğini öne sürdüler ama bunun hiç bir kanıtı yoktur ve Umman'ın denetimi ele geçirişi ancak 1870'lerde Seyyid Fedhl Bin Alawi'nin Dofar'ın başına geçmesiyle teyid edildi.» (sy. 209)

«Sultan, Dofar'ı İngilizlerin sürekli desteğiyle ilhak etti.» (sy. 209)

«Umman bir İngiliz sömürgesiyken Dofar da Umman'ın sömürgesiydi.» (sy. 210)

«Araplık öncesi bu dini kültürü korumasının yanı sıra, esas Dofarlıların konuştukları dil, Arap dilinin yayılmasından önce bütün güney Arabistan'da egemen olmuş bir dildir. Bu dil, Arapçayı yakından andırmakta olup, Kuzey ve Güney Yemen'de bulunan kitabelerin üstündeki Araplık öncesi Himyarite dilinin uzantısıdır.» (sy. 205)

Bu kadar kafidir sanıyoruz. Amacımız, hayali sömürge ya da ulus yaratmak değildi sayın yazar. Biz, aradan çekiliyor, sizi, araştırmacı Fred Halliday ile başbaşa bırakıyoruz. Çünkü bu tür konulara girdikçe, esas konudan uzaklaştığımız kanısındayız.

ULUSAL SORUN VE SÖMÜRGECİLİK SORUNU ÜZERİNE

Önceki bölümde yarı-sömürge ülkelerin sömürge sahipliğinin hangi süreç içerisinde şekillendiğini -İran, Türkiye, Portekiz- ve bu durumun günümüzde nasıl olup da, kural dışı da olsa devam edebildiğini açıkladık. Bununla birlikte Kürdistan'ın bir sömürge olarak 19. yy.'dan 20. yy.'a aktarıldığına işaret ettik. Açıktır ki, bizim, E. Birliği yazarının ve başkalarının iddia ettiği gibi, adı geçen ülkelerin, sömürgelere, emperyalizm çağında ve güçlü emperyalist devletlerle boy ölçüşerek sahip oldukları şeklinde bir görüşümüz olmadı. Buna ilişkin olarak, söylediklerimizden bir tek satır bile bulup çıkaramazlar.

Biz «yarı-sömürgelerin sömürgeleri yoktur» diyen görüşlere yanıt olarak gerçek hayattan örnekler vermiş ve bu görüşlerin, sömürgeciliği, emperyalizm çağına özgü bir olay olarak görme eğiliminde olduklarını bildiğimizden;

«Kürdistan'ın sömürge olamayacağını iddia edenlerin yanıldığı nokta, yalnızca emperyalist ülkelerin sömürgeleri olabileceği şeklindeki görüştür. Bu anlayışa göre sömürgecilik ve emperyalizmi eş zamanlı olgular olarak, zamandaş olgular olarak görmek gerekir. Oysa sömürgeciliğin tarihi, emperyalizmin tarihinden hayli gerilere gider...

«...Kısaca emperyalizm ve sömürgecilik zamandaş olaylar değildir. Ve sömürgeci ülkelerin mutlaka emperyalist olmaları gibi bir şart yoktur. O taktirde emperyalist bir ülke olmadığı halde Portekiz'in nasıl sömürgelere sahip olabildiği izah edilemez.» (Kurtuluş, sa. 14, sy. 24-25) demiştik.

Yani bu ülkelerin, sömürgelere, tekel öncesi kapitalist dönemde ve daha eski evrelerden itibaren sahip olduklarını, 20. yy.'a, yani emperyalizm çağına girildiğinde sömürgeler üzerindeki egemenliklerini yitirdiklerini, ancak sömürgeci emperyalist devletlerin çıkarlarına aykırı düşmediği için bu yüzyılda da bazı yarı-sömürgelerin sömürgelerine rastlandığını, fakat bunla-

rın daha önceki dönemden arta-kalan (aktarılan) sömürgeler olduğuna dikkati çekiyorduk.

E. Birliği, buna karşılık olarak, emperyalizm çağında yarı-sömürgeler sömürge edinemez savını ileri sürdüğüne göre -yukarıda işaret ettiğimiz gibi, böyle bir iddiamız olmamıştı- Kürdistan'ın sömürge yapısının hangi süreç içerisinde şekillendiğini, 19. yy. Kürdistan'ını bilmiyor olmalıdır.

E. Birliği 12. sayısında;

«'KSD' vermiş olduğu bu örnekler arasında Türkiye'yi saydıklarından emperyalist dönemden önce Türkiye'nin durumunu ele alıp, okuyucunun gözü önüne kısaca sergileyip, sonra bu söylenenlerle karşılaştıralım» (sf. 9) diyor ve devam ediyor;

«Osmanlı İmparatorluğu feodal dönemini yaşarken birçok yeri kendi hakimiyeti altına almıştır. Kendine bağlamış olduğu bu yerleri (Irak, Kürdistan, Mısır vb.) rekabetçi kapitalizmin sömürge politikasının yöntemleriyle değil; feodalizmin 'sömürge politikası'na dayanan yöntemlerle kendine bağlamıştır. Mali sermaye çağına gelindiğinde Osmanlı İmparatorluğunda feodal üretim ilişkileri hakimdi. Serbest rekabetçi dönemde *Osmanlı İmparatorluğu yarı-sömürge durumuna* getirilmiş ve mali sermaye döneminde de Osmanlı İmparatorluğu emperyalist ilişkilerini devam ettirmiştir. Ancak Osmanlı İmparatorluğu henüz kapitalistleşme sürecine girmediği için mali sermaye buraya güçlü bir şekilde sermaye ihraç edememiştir.»

....

«Osmanlılar rekabetçi kapitalizmin sömürge ilişkileriyle, sömürgelere sahip olmamıştır.

....

«Bunun için, mali sermaye (emperyalizm) Osmanlı İmparatorluğunun sömürgelerini ondan kopararak, doğrudan kendi denetimlerine almışlardır. Osmanlı İmparatorluğu da böylelikle dağılmış ve bir daha da değil sömürgeler edinmesi, varlığını devam ettirmesi bile sözkonusu olmamıştır.

....

«Neden Portekiz'in sömürgeciliği günümüze kadar devam etmiş; Türkiye ise sömürgelerini kaybetmiş;

....

«Osmanlılar ise sömürgelere sahip iken, sömürgelerini rekabetçi kapitalizmin değil, feodal 'Asya-i Despotizm' sömürge ilişkileriyle kendine bağlı tutmuştur.» (E. Birliği, sayı: 12, s. 9)

E. Birliği yazarının muhakeme çizgisini kavramak için, okuyucunun bir mukayese yapabilmesi için, 11. sayıda bu konuda söylenenleri uzunca da olsa aktarmak gereğini duyuyoruz.

«Kısaca özetleyecek olursak kolonyalizm * olarak ta adlandırılan bu dönemdeki sömürgeciliğin özellikleri şunlardır:

«1 — Sömürge ülke, sömürgeci ülkenin tayin ettiği bir genel vali tarafından yönetilmektedir.

«2 — Sömürge ülke, tüm olarak, sömürgeci ülkeye; yıllık, net bir haraç ödemekle yükümlü tutulmaktadır. (şüphesiz, bu yük sömürülen ülkenin hakim sınıfları ve sömürgeci ülke tarafından sömürülen ülkenin emekçilerinin sırtına yüklenmektedir.)

«3 — Sömürge ülke, sömürgeci ulusun bir iskan bölgesi haline getirilmektedir. Yani, sömürge ülke, sömürgeci ülkenin mahkumlarının, siyasi tutuklularının sürüldüğü bir bölge haline getirilmektedir. Bazen de sömürgeci ülkede fazla olan işgücünün yarattığı bunalımları önlemek amacıyla sömürgeci ülke işgücü fazlasını sömürge ülkeye sevketmekte ve sömürgeci kültürünü de sömürge ülkeye yaymaktadır.

«4 — Sömürgeci ülke, sömürge ülkenin işgücünü, kendisi tarafından yönetilen, ekonomik üretken unsurlar olarak örgütleyerek (sömürülen ülkeye ait yeraltı zenginliklerinin çıkarılması ve kendi ülkesine sevki işlemlerinden sömürülen ülkenin, sömürgeci ülke tarafından, yükümlü tutulması gibi) kendi tanıdığı sınırlar içinde hapsetmektedir.

---

* Kolonyalizm diye ayrı bir ad yoktur. O, sömürgeciliğin gavurcasıdır! Türkeş'e göre ayrı bir «kolonyalizm» kavramı mevcuttur. E. Birliği'ne hatırlatırız.

«Yukarıda saydığımız bu belirleyici özellikler, serbest rekabetçi kapitalizm döneminde sadece birkaç sömürgede değil, bu dönemde tüm sömürgelerde görülen özelliklerdir.

«Bu özelliklerin, Türkiye Kürdistan'ında geçerli olup olmadıklarını tartışmaya gerek var mıdır? Çünkü çağımız artık rekabetçi kapitalizm çağı olmayıp, kapitalizmin ikinci tarihi dönemi olan emperyalizm (mali sermaye) çağıdır. Bu dönemin sömürge politikası da, rekabetçi dönemin sömürge politikasından temel ayrılıklar gösterir.» (E. Birliği, sa 11, sf. 9)

E. Birliği yazarının Türkiye ve Kürdistan'a ilişkin marksist(!) tespitleri bunlar. Daha önce de vurguladığımız gibi yazar, çeşitli tarihi dönemleri birbirinden bütünüyle tecrit edip araya bir Çin seddi koyuyor. Sonra da kendi hayal dünyasında bir formül keşfediyor ve bu formülü, tek tek bütün sömürgeleri incelemiş bir vatandaş edasıyla, rekabetçi dönemin bütün sömürgeleri için geçerli ilan ediyor.

Bir sorunu bu ölçüde şematize etmek marksizm-leninizm denilen öğretiyi lekelemektir. Bu küçük burjuva yarı aydınının yeri, haksız yere kendini sokmaya çalıştığı marksist saflar değil, oportünizmin saflarıdır.

11. sayıda serbest rekabetçi dönemin sömürge politikasının «belirleyici özellikler»ini bu şekilde sıralayan ve bunlar için «sadece bir kaç sömürgede değil, bu dönemde tüm sömürgelerde görülen özelliklerdi» diyen E. Birliği yazarı, 12. sayıda yukarıya çıkardığımız alıntılardan açıkça görüleceği gibi bu dönemde Osmanlı İmparatorluğunun sömürgeciliği için;

«Osmanlılar rekabetçi kapitalizmin sömürge ilişkileriyle sömürgelere sahip olmamıştır.» diyor.

Esasen burada E. Birliği'ne söylenecek bir şey kalmıyor. Çünkü farkında olmadan söylediklerini yine kendisi çürütüyor. Hem de araya daha bir ay bile girmeden. Yazarımıza bu kadar uzun ömürlü(!) yeni tezler formüle etmesi için uzun ömürler diliyoruz.

Demek ki sayın yazar, serbest rekabetçi dönemde, feodal dönemini yaşayan bir ülke, yani Osmanlı Devle-

ti, sömürgelerini bu dönemin ilişkileriyle değil, bir önceki dönemin (feodal dönemin) Asya despotizmi ilişkileriyle kendisine bağlı tutabiliyormuş. O halde «...bu belirleyici özellikler serbest rekabetçi kapitalizm döneminde sadece birkaç sömürgede değil, bu dönemde tüm sömürgelerde görülen özelliklerdir» demekle zırvalıyorsunuz. *Bu bir.*

Yine sizin rekabetçi dönemin sömürgeciliğinin özellikleri olarak sıraladığınız özelliklerin en az ilk ikisi, yani sömürgenin, sömürgeci ülkenin tayin ettiği bir genel vali tarafından yönetilmesi ve yeni sömürgenin yıllık net bir haraç ödemekle yükümlü olması durumu Osmanlı İmparatorluğunun sömürgelerinde de mevcut olan bir durumdur. Irak'ta, Kürdistan'da, Mısır'da vb. Bu demektir ki, feodalizmin hakim olduğu ve henüz, sizin tespitinize göre «...kapitalistleşme sürecine girmemiş» bir ülkenin sömürgeciliği, rekabetçi kapitalizmin sömürgeciliği ile ortak özelliklere (benzer çizgilere) (ki siz bunlara «belirleyici özellik» diyorsunuz) sahip olabiliyormuş. Yani aynı tarihi dönemde farklı gelişme aşamalarında olan (toplumsal ve ekonomik yapıları nitelikçe farklı olan) sömürgeci devletler sömürgeleriyle ilişkilerinde ortak özellikler taşıyabiliyorlar. Oysa sizin şemanıza göre bu farklı toplumsal, ekonomik ve siyasal yapıya sahip devletlerin sömürgeci politikaları arasında böyle benzerlikler olmamalıdır. *Bu da iki.*

E. Birliği yazarı, biraz evvel yukarıya aktardığımız özellikleri sıraladıktan sonra bu özelliklerin Türkiye Kürdistan'ı için tartışmaya dahi gerek olmadığını, çünkü emperyalizm çağında olduğumuzu söylüyordu.

Biraz evvel perişan hali açık açık ortaya çıkan bu teori(!) yine karşımızda. Yazarın bu iddiasını ele almadan önce bir noktaya işaret etmemiz gerekiyor. Şöyle ki, E. Birliği'nden aktardığımız alıntılardan görüleceği gibi, yazar, Osmanlı İmparatorluğunun rekabetçi dönemde bir yarı-sömürge olduğunu ve öyle olduğu halde sömürgelere sahip bulunduğu gerçeğini belki de unutarak itiraf etmişti. Ve İmparatorluğun sömürgeleri arasında Kürdistan'ı da saymıştı. Ne varki bilahare

«neden Portekiz'in sömürgeciliği günümüze kadar devam etmiş, Türkiye ise sömürgelerini kaybetmiş» derken, Türkiye Kürdistan'ını unutmuşa benzemektedir. Yoksa yazarımız, Kürdistan'ı, Türkiye'nin «varlığı» olarak mı görüyor(!). Diyelim ki, bu, küçük bir unutkanlık.

Ama, E. Birliği yazarı, şu sorunun cevabını araştırmalıdır; Kürdistan; emperyalizm çağına girerken -kendisinin de itiraf ettiği gibi- bir sömürgeydi, pekiyi emperyalizm çağında hangi sebepten sömürge olmaktan çıktı ve «ilhak edilmiş ezilen ulus» oldu? Yoksa kapitalizm gelişti de ondan mı? Ama yazara göre, mali sermaye çağına girildiğinde Osmanlı devleti bile «henüz kapitalistleşme sürecine girmediği»ne göre Kürdistan'da bu iş nasıl gerçekleşti? O Kürdistan ki, 1940'lara kadar hâlâ merkezi otoriteye karşı güçlü direnmeler yer alıyor ve merkezi otorite kesin egemenliğini güç belâ kurabiliyor.

Bu sorunun cevabını araştırırken belki farkında olmadan bazı doğruları bulma fırsatına kavuşur.

Biz yine yazarın çağ ve Kürdistan üzerine söylediklerine dönelim. Yazar, rekabetçi dönemin sömürge*lerinde var olan özelliklerin* Kürdistan *için tartışılmayacağını*, çünkü emperyalizm çağında olduğumuzu ileri sürüyordu.

Yazar Türkiye'nin durumunu incelerken ayakları biraz olsun yere değmiş ve bazı doğruları kendisi farkına varmadan bulmuştu. Fakat Kürdistan'ın durumunu incelemeye gelince yine amuda kalktı. Biz ayaklarını sağlamca Kürdistan gerçeğine basması için öğretici olacağına inandığımız bir alıntı yapalım :

Lenin «Marksist teorinin kesin gereği odur ki, herhangi bir toplumsal sorun incelendiğinde, o sorun *belirli* tarihi sınırlar içinde formüle edilmeli ve eğer özel olarak bir ülke söz konusuysa (örneğin belli bir ülke için ulusal program gibi) o ülkeyi öteki ülkelerden aynı tarihi dönem içinde ayırdeden özellikler hesaba katılmalıdır.

«Marksizmin bu kesin gereği, tartışmakta olduğumuz sorunda, nasıl bir tutumu zorunlu kılar?

«İlk önce, ulusal hareket bakımından birbirinden esasta farklar taşıyan kapitalizmin iki dönemi arasında kesin bir ayrım yapılmasını gerektirir.» (Lenin, Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı, sy. 60) diyor ve bu iki dönemin «tipik özellikleri»ni anlattıktan sonra şöyle sürdürüyor:

«Elbette ki, bu iki dönemi, su geçirmez bölmeler içinde birbirinden ayrı tutamayız; bu iki dönem arasında çok sayıda geçici bağlar vardır...

«Biz, belirli bir ülke için -bu, Rusya'dır- belirli bir dönemde -bu, 20. yüzyılın başlangıcıdır-, marksistlerin ulusal programını tartışıyoruz. Ama Rosa Luxemburg, Rusya'nın *hangi tarihi* dönemden geçmekte olduğu ve o *belirli* ülkenin, o *belirli* dönemde ulusal sorunun ve ulusal hareketlerinin *somut* özelliklerinin *ne olduğu* sorununu ele alıyor mu?

«Hayır; o, bu konuda katiyen hiç bir şey söylemiyor! Onun eserinde, ulusal sorunun *Rusya*'da bugünkü tarihi dönemdeki durumu, ya da özellikle bu bakımdan *Rusya*'nın ayırdedici çizgilerinin tahliline dair en küçük bir ima bile bulamazsınız!» (Lenin, Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı, sy. 61)

«Yazar, belagat ve kızgınlıkla, değişik ülkelerde ve değişik dönemlerde ulusal sorunun somut tarihi tahlilinin yapılması gerektiğini savunuyor, ama *Rusya*'nın, 20. yüzyılın başlangıçında, kapitalizmin gelişmesinde *hangi* tarihi aşamadan geçmekte olduğunu ya da bu ülkede ulusal sorunun *kendine özgü özelliklerini* tayin etmek için *en ufak* bir çaba göstermiyor.» (Lenin, age, sy. 62)

«...Burada aranan ilk gerekli koşul, kıyaslanan ülkelerin tarihi gelişme dönemlerinin *kıyaslanabilip kıyaslanamayacağı* sorununun aydınlığa kavuşturulmasıdır.» (Lenin, age, sy. 65)

Bu satırlar, Lenin'in, Rosa Luxemburg'un RSDİP programının 9. maddesinde formüle edilen Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı ilkesine karşı çıkarken «çağ» kavramına sarılmasını ve bu ilkenin Batı Avrupa'nın sosyalist partilerinin programlarında bulunmadığını, oy-

sa onlar için de bu ilkenin uygulanabilir olduğu şeklindeki iddialarına yöneltilmiş eleştirileridir. Ve bu sorunun Batı Avrupa'da (1789-1871) burjuva demokratik devrimler döneminde -İrlanda istisna olmak üzere- çözümlendiğini, ancak aynı döneme Doğu Avrupa ile Asya'nın yarım yüzyıla yakın bir gecikme ile ancak 20. yy.'ın başında (1905) girdiğini anlatarak bu iki kıtanın tarihi gelişme dönemlerinin kıyaslanamayacağını vurgular. Böylece, sorunun somut tarihi konuluşunu, yani diyalektik tarzda ele alınışını, eğitici bir biçimde açıklar.

Demek ki, aynı tarihi çağda, deyim yerindeyse, farklı çağlarını yaşayan ülkeler söz konusudur. Birbirinden esasta farklı dönemler ve dolayısıyla bu dönemlerin esasta farklı özellikleri birlikte varolabilmektedir. Ama elbetteki genelde belirleyici olan çağın özellikleri ve koşullarıdır. Örneğin, çağımız emperyalizm çağıdır, ancak aynı zamanda sosyalist devrimler ve ulusal kurtuluş savaşları çağıdır. Yani aynı çağda nitelikçe farklı iki devrimci eylem bir arada bulunmakta ve bu yüzdendir ki, çağımızın devrimci şiarı «*Bütün Ülkelerin İşçileri ve Ezilen Halkları Birleşiniz*» olmaktadır. Fakat bunlar arasında «su geçirmez bölmeler» yoktur, bu, esasta farklı eylemler, bir tek ve aynı sürecin bileşenleri durumundadırlar.

Lenin «Çağ» kavramını saptıran karikatür marksistleri eleştirirken, çağ'ı şöyle tanımlıyordu :

«Bir çağa kesin olarak, tipik ve tipik olmayan, büyük ve küçük, bazısı gelişmiş ülkelere has, diğerleri geri ülkelere has rengarenk olaylar ve savaşlar toplamını içerdiği için çağ denmektedir.» (Lenin, Marksizmin Bir Karikatürü, sy. 39)

«Çünkü bir çağ, tipik olanlara ek olarak her zaman başka bir şeyin de bulunduğu çeşitli olguların bir toplamıdır.» (Lenin, Marksizmin Bir Karikatürü sy. 96)

Demek ki, birtakım özellikler keşfedip, «bunlar falan, bunlar filan çağlara aittir, bu özellikler başka çağlar için tartışılmaz.» diyen mantık, diyalektikle alakası olmayan, çağı «rengarenk olaylar ve savaşlar topla-

mı» olarak değil, bir tek renge boyayan ekonomizmin mantığıdır. Yeri geldikçe E. Birliği'nin bu mantığının örneklerini sergileyeceğiz.

E. Birliği yazarının «çağ» gerekçesi ile tartışmaya gerek görmediği rekabetçi dönemin sömürge politikası, Kürdistan'da geçerli olan politikadır. Kürdistan'daki sömürgeci politikanın hakim ögesi emtia ihracıdır. Aynı zamanda Kürdistan zengin hammadde ve ucuz işgücü deposu olarak sömürgeci-oligarşik yönetim için önem kazanmaktadır. Sömürgeci politikanın bu hakim özellikleri ise sömürgeci ülkenin sosyal-iktisadi ve siyasi yapısından kaynaklanmaktadır. Çünkü Kürdistan doğrudan bir biçimde bir yarı-sömürgenin (Türkiye'nin) ve dolaylı bir biçimde ise emperyalizmin sömürgesidir. İşte bu yüzdendir ki Kürdistan'daki yapı «hafif siklet» Türk sömürgeciliğinin politikasına göre şekillenmiştir. Bu nedenle *Kürdistan'da, emperyalizm öncesi dönemin sömürge politikası egemen politikadır.* Bu egemen politikanın sonucu Kürdistan'da bir sanayi burjuvazisi oluşmamıştır. Esas olarak emperyalizmin ve oligarşinin işbirlikçisi, onun emtiasını pazarlamakla görevli bir ticaret burjuvazisi sözkonusudur. Tali planda görülebilecek küçük çaplı kapitalist işletmelerin varlığı da gözlenebilir.

E. Birliği yazarının serbest rekabetçi dönemin sömürge politikasının özellikleri olarak sıraladığı olguları, tümüyle değilse bile çoğunlukla görmek mümkündür Kürdistan'da. Oysa yazar, bu özelliklerin, Kürdistan için tartışma konusu bile olmayacağını iddia ediyor. Çünkü o, çağ kavramından hareketle yarı-sömürge bir ülkenin değil, emperyalist bir ülkenin sömürgeci politikasının ayırdedici özelliklerini aramaktadır. Kürdistan gerçeğini araştırma zahmetine katlanmadan kafasında yarattığı şemaları objektif gerçek diye ileri sürmektedir. Zorlamaya gerek yok, Kürdistan burnunun dibinde, bir otobüse atlayıp dolaşsınlar. Sömürgeleri hep denizler ötesinde hayal ettiği için hatırlatalım, pasaport almak için başı ağrımayacak. Çünkü Kürtler T.C. vatandaşıdır. (!)

Daha önceki bölümlerde E. Birliği yazarının Kürdistan'ın sömürge niteliğine karşı olarak ileri sürdüğü gerekçeleri incelemiştik. Okuyucunun hatırlaması açısından özetlersek; yazar Kürtlerin T.C. vatandaşı olduklarını, dolayısıyla seçme ve seçilme haklarına sahip bulunduklarını, parlamentoda Kürtleri temsilen Kürt milletvekillerinin ve kabinede bakanlarının yer aldığını, bu nedenlerle de ortak bir parlamento ve yine «merkezi» (ortak) bir devletin söz konusu olduğunu, Kürdistan'da faşizmin geniş bir kitle temeline sahip bulunduğu vs. vs. şeklinde bir muhakeme yürütüyordu. Biz bu iddiaları tek tek ele almış ve E. Birliği ile aramızdaki ayrılığın uzlaşabilir bir görüş ayrılığı değil temel ilke ayrılığı olduğu sonucuna varmıştık. Ne var ki yazar, bütün oportünistler gibi, kendi görüşlerini marksizm kamuflajı ile piyasaya sürmekten de geri kalmıyordu. Sömürge kavramından müthiş bir allerji duyan yazar, anti-sömürgeci ve anti-feodal mücadeleyi önerenlere karşı marksist terminolojiyi bir küfür gibi kullanarak, torbasında ne varsa hepsini döktürüyordu.

Şimdi de E. Birliği yazarının aynı tespitlere karşılık olarak yine marksizm hesabına ortaya attığı yeni görüşlerini(!) ele alalım.

Yazar bizim sömürge, yarı-sömürge ve bağımlı ulus kategorileri hakkında söylediklerimizi çürütmek için Lenin'den bu konuya ilişkin alıntılar yapmakta ve alıntıları kendi orijinal yorumu ile şekilsizleştirip, yanıt olarak ileri sürmektedir. Yazarın kendisine dayanak yapmaya çalıştığı alıntı şudur:

«Kapitalist emperyalizm çağının sömürge politikasından söz ederken şu noktayı özellikle belirtmek yerinde olacaktır ki, mali sermaye ve büyük kuvvetlerin dünyanın ekonomik ve politik yönden paylaşılması olarak özetleyebileceğimiz dış politikası, çeşitli devletler için geçici bağımlılık biçimleri yaratmaktadır.

«Bu çağın özellikleri, başlıca ülkelerin, sadece, sömürge sahipleri ve sömürge ülkeler olarak iki ana grup halinde toplanması değildir; görünüşte politik bağımsızlıklarına sahipmiş gibi olan, ama gerçekte, mali ve

diplomatik bir bağımlılığın ağı içine düşmüş değişik bağımlı ülke biçimleri vardır. Bu biçimlerden birine, yarı-sömürgelere, biraz önce değinmiştik. Bir başka biçimin örneğini, bize, örneğin, Arjantin sunmaktadır.

....

«Portekiz, siyasal bağımsızlığının yanında mali ve diplomatik bağımlılığın biraz farklı bir örneğini vermektedir.» (Emperyalizm, sy. 110-111)

Bir başka alıntıyı da biz aktaralım :

«Yarı-sömürge niteliğindeki devletlere gelince, bunlar, doğada ve toplumda rastlanan geçici şekillerin örneğini teşkil ederler. Mali sermaye, ekonomik ve uluslararası ilişkilerde o kadar önemli ve büyük bir güçtür ki, politik anlamda tam bağımsızlığa sahip devletlere bile boyun eğdirebilir; zaten eğdirmektedir de. Az ilerde bunun örneklerini göreceğiz. Ama kuşku yok ki, mali sermayeye en büyük «rahatlığı», en büyük üstünlükleri sağlayan şey, o boyun eğmiş bulunan halkların ve ülkelerin siyasal bağımsızlıklarını da yitirmekte olmasıdır. Yarı-sömürge ülkeler bu yönden, «yarı-yolda» olan tipik örneklerdir.

«Dünyanın geri kalan kısmının tamamen paylaşılmış bulunduğu bir çağda, özellikle mali sermaye çağında bu yarı-bağımlı ülkeleri ele geçirmek için yapılan mücadelenin sertleşeceği anlaşılıyor.» (Emperyalizm, sy. 106)

Şimdi de E. Birliği yazarının Lenin'in bu sözlerini nasıl yorumladığına geçelim:

«Serbest rekabetçi dönemde sömürge sahibi ülkeler ve başlıca sömürgelerden söz edilirken Lenin bu ayrımın mali sermaye çağı için geçerli olmadığını belirtip çeşitli bağımlı ülke biçimlerine işaret etmiştir...

....

«'KSD' ise sömürge ve yarı-sömürgeler; emperyalizm çağının olguları olarak genelleştirirken Lenin'in işaret ettiği asıl emperyalizm çağının sömürge politikasının sonucu olarak ortaya çıkan ve emperyalizm çağı boyunca varlığını devam ettirecek olan olguları yani; Arjantin ve Portekiz tipi bağımlı ülke biçimlerini Le-

nin'e rağmen ve Lenin adına inkar etmeye kalkışmışlardır.» (E. Birliği sayı, 13, sf. 6)

«Şüphesiz, Lenin yarı-sömürge ülkelerin de mali sermaye çağında varlığını devam ettirecek bir olgu olmadığını, bunların şu veya bu şekilde ortadan kalkacağını, «bu yönden» daha o günden, «yarı yolda olan» ülkeler olduğunu belirttiği açıktır. Yarı-sömürgelerin emperyalizm çağında «geçici şekiller» alması özelliğinden dolayı Lenin bunları politik bağımsızlıklarına sahipmiş gibi görünen, ama, emperyalizm çağının olguları olarak devam ettirecek olan Portekiz ve Arjantin tipi bağımlı ülke biçimlerinden ayrı olarak ele alırken bu geçici özelliklerine dikkati çekmiştir.» (E. Birliği, sa. 13, sy. 7)

Ve E. Birliği yazarı 13. sayıdaki yazısını şu dahiyane görüşü ile sona erdirir:

«Kısaca, artık yarı-sömürgecilik olgusu ortadan kalkmıştır.» (age, sf. 11)

Şimdi de Lenin'i kendi geri zekalı muhakemesine ortak yapmaya çalışan bu yazar taslağının kaç ayar olduğuna bakalım. Yazara göre emperyalizm çağında artık sömürge ve yarı-sömürge niteliğindeki ülkeler ortadan kalkmıştır, bu bağımlılık biçimleri, bu çağın değil, sadece geçmiş dönemin olgularıdır. Biz ise, bu olguları, emperyalizm çağı için genelleştiriyormuşuz. Esasen yukarıya aktardığımız alıntıları E. Birliği yazarının yorumu ile mukayese edecek dikkatli bir okuyucu Lenin'in görüşlerinin beceriksizce fakat bilgiçce bir biçimde yoruma tabi tutulup çarpıtıldığını hemen fark edecektir.

E. Birliği yazarının iddiasının aksine, Lenin hem sömürgeleri hem de yarı-sömürgeleri «Bu çağın özellikleri» arasında değerlendiriyor. Fakat bu özelliklerin sadece «sömürge sahipleri ve sömürge ülkeler» şeklindeki ayrımdan ibaret olmadığını, bununla birlikte ve aynı zamanda değişik bağımlı ülke biçimlerinin bulunduğuna işaret ediyor.

İkinci olarak da, Lenin, yarı-sömürge niteliğindeki ülkeler için E. Birliği yazarının anladığı tarzda «geçici» olmaktan bahsetmiyor. Lenin'in kastettiği şey, bu tip

ülkelerin -şeklen de olsa- sahip bulundukları siyasal bağımsızlıklarını da yitirmekte olmalarıdır. Çünkü «Ekonomik ilhak siyasi ilhak olmaksızın tamamiyle elde edilebilir bir şeydir ve geniş ölçüde uygulanmaktadır.» Fakat «emperyalizm bu tür bağımsızlığı yıkmaya çalışmaktadır, çünkü siyasi ilhak ekonomik ilhakı daha kolay»laştırmaktadır. (Lenin, Marksizmin Karikatürü, sy. 49)

Lenin'in «geçici» kavramı ile kastettiği, emperyalizmin bu eğiliminden ötürü, yarı-sömürgelerin sömürgeleşme doğrultusunda yarı-yolda olduklarıdır. Şayet E. Birliği yazarı, o günkü uluslararası koşulları hatırlayabilirse Lenin'in sözlerini de kavrayabilecektir. Nitekim Lenin'in yarı-sömürgeler arasında saydığı Türkiye ve diğer bazı ülkeler savaş sırasında bağımsızlıklarını yitirip, sömürge durumuna düşmüşlerdir. Kemalist burjuvazinin eylemi de bu koşullarda ortaya çıkmıştı. Yazarın anlamadığı emperyalizm olayıdır.

E. Birliği yazarının sandığı gibi, Lenin, «geçici»likten, yarı-sömürge ve sömürgelerin ortadan kalktığını ve yerlerini Arjantin ve Portekiz türü bağımlılık biçimlerine bıraktıklarını anlatmıyor. Aksine, Lenin, bu yarı-sömürgelerle birlikte Arjantin ve Portekiz gibi ülkeler için de «geçici» olmaktan bahsediyor. Oysa yazar, bunu da anlamakta güçlük çekiyor. Lenin'in satırlarını bir daha, fakat bize cevap yetiştirmek için değil, kavramak amacıyla okursa bunu da öğrenebilecektir.

E. Birliği yazarı öküzün altında buzağı arayıp altında kalmasın diye, kendisine birkaç şeyi daha hatırlatalım, Stalin, Ekim Devrimi'nin dünya ölçüsündeki önemini anlatırken şunu da vurgular :

«Böylece ulusal sorun, ulusal boyunduruğa karşı savaş gibi özel bir sorun olmaktan çıkıyor, ulusların, sömürgelerin ve yarı-sömürgelerin emperyalizmden kurtuluşu genel sorunu haline geliyor.» (Stalin, Ulusal Sorun ve Sömürgeler Sorunu, sy. 45)

«Ulusal sorunun genel sömürgesel sorun durumunda gelişmesi, tarihsel bir raslantı değildir. Bu gelişme ilk olarak emperyalist gruplarının, ordu birliklerini oluşturmak için gerekli insanları sağladıkları sömürgelere baş-

vurma zorunda kalmaları gerçeği ile açıklanır.» (Stalin, Ulusal Sorun, Sömürgeler Sorunu, sf: 62)

Lenin ve Stalin'in emperyalist savaş ve Ekim Devrimi ile birlikte Ulusal sorunun «bağımlı uluslar ve sömürgeler» ya da «sömürgeler ve yarı-sömürgeler» genel sorunu haline geldiğini söylemeleri, E. Birliği yazarına göre bir rastlantı mıdır, yoksa «Bu çağın özelliği» midir?

Bizim Lenin'i kendi yanlışlarımıza «ortak» ettiğimizi söyleyen yazar, herhalde bu kez de Stalin'i «ortak» ettiğimiz için çok öfkelenecektir. Ama yazarın kafası bu çağda değil de antik çağda ise, biz ne yapalım.

YENİ SÖMÜRGECİLİK KONUSU

E. Birliği yazarının, sömürgeciliği incelerken çeşitli tarihi dönemleri «su geçirmez bölmeler içinde» birbirlerinden ayırdığını ve dolayısıyla bu tarihi dönemler arasında «esasta farklara» rağmen, «çok sayıda geçici bağlar» bulunduğunu reddettiğini gördük. Bir tarihi dönemin kendine özgü belirleyici (ayırdedici) özellikleri yanında, başka tarihi dönemlere ait özellikleri (çizgileri) de bağrında taşıdığını gerek Lenin'den yaptığımız alıntılarda ve gerekse de E. Birliği yazarının tutarsızlıklarını ve çelişkilerini sergilerken gösterdik. Birçok tarihi dönemde fiilen geçerli olan birtakım ortak özellikleri bir tek tarihi dönemin belirleyici özellikleri gibi gösterip bu özelliklerin başka tarihi dönemlerde «geçerli» olmayacağını ileri süren yazarın, belirli bir ülke söz konusu olduğunda ise, o belirli ülkenin söz konusu çağda hangi tarihi dönemden geçmekte olduğunu ve bu ülkeyi diğer ülkelerden ayırdeden özellikleri araştırmayı bir kenara iterek «somut şartların somut tahlilini» yapmaktan kaçtığını gördük.

Yazar tam bir metafizikçi gibi toplumlarda «saf» ve bakir olgular aramaktadır. E. Birliği yazarı aynı muhakeme çizgisini yeni-sömürgecilik olayını incelerken de çarpıcı bir biçimde ortaya koyuyor. Biz, emperyalizm döneminde eski sömürgecilik yöntemlerine ilave olarak yeni-sömürgecilik yönteminin gündeme geldiğini ve bu yöntemin süreç içerisinde belirleyicilik özel-

liği kazandığını anlatıyorduk. Emperyalizmin bu yönteme başvurmasının, dünyadaki yeni durumla ilişkili olduğu açıktır. Emperyalizmin, gelişen ulusal kurtuluş savaşları karşısında ve onları belli bir noktada tutmak için zorunlu olarak başvurduğu yöntemdir yeni-sömürgecilik.

«Bu dönemde emperyalizm belirleyici olarak yeni-sömürgecilik metodlarına başvurmaktadır. Bu, eski sömürgecilik politikasını terk ettiği anlamına gelmez. Zorunlu kaldıkça bu yöntemleri de kullanmaktadır.» (Kurtuluş, sayı, 14, sf. 27) diyorduk. E. Birliği yazarı bu satırlara karşılık «Politikanın ekonominin en yoğun ifadesi olduğuna dair Marksizmin en temel ilkesini bir kenara» (sayı, 14, sf. 6) attığımızı «oysa yeni-sömürgeciliğin mali sermaye çağında ortaya çıkan ve gücünü sermaye ihracından ve tekelcilikten alan bir politika» olduğunu, «yani bunlara göre, ulusal kurtuluş savaşları fiili işgali zorlaştırdığından, emperyalizm de bu fiili işgal yöntemlerini artık bir kenara bırakmaktadır» dedikten sonra «oportünizmin genel karekterinin ifadesinden başka bir şey olmayan, bu anti-marksist, ampirik değerlendirmeyi daha iyi ortaya çıkarabilmek için, yeni-sömürgeciliğin (mali sermayenin sömürgecilik politikasının) dayandığı iktisadi temelleri ve bunların ortaya çıkardığı bağımlılık ilişkilerini ve siyasi biçimleri Lenin'den alacağımız atıflarla birlikte açıklamaya çalışalım» (sayı, 14, sf. 6) diyerek, mali sermayenin gücünü abartıyor ve Arjantin örneğini ileri sürerek, bunun, çağımızın «tipik bağımlılık biçimini» ifade ettiğini, sömürge ve yarı-sömürge şeklindeki statülerin artık geçerli olmadığını ileri sürüyor. Yazarın ifadelerinden ve daha önce işaret ettiğimiz muhakeme tarzından da anlaşılacağı gibi, tüm bağımlılık biçimleri, mali sermayenin «Kadir-i Mutlaklığı»na dayanılarak izah ediliyor. Yazar 13 ncü sayıda bizim sıraladığımız bağımlılık kategorilerine atıfta bulunarak şöyle diyordu: «Yazar alıntının başına emperyalizm çağının dört ekonomik kategorilerini sıralamış ve işin garibi sıralamış olduğu dört ekonomik kategoriyi en sonunda iki katego-

riye indirgeyebilmek becerisini göstermekle» denilerek bağımlılık biçimlerini «ekonomik kategori» olarak ele alıyordu. Tüm bağımlılık biçimlerini salt iktisadi bakımdan mali sermayenin gücü ile izah ettiği için bu biçimlere de bu açıklama tarzına uygun olarak «ekonomik kategori» diyor.

Bu anlayış her şeyi 'ekonomik' açıdan izah eden karikatür marksizmin bakış açısıyla tam bir paralellik arzediyor. Kievski de ekonomik «elde edilemezlik» gerekçesiyle Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı'nı reddediyordu. Oysa sömürge, yarı-sömürge, vs. gibi kategoriler salt ekonomik değil, ama sosyal kategorilerdir. Yani hem ekonomik hem de siyasi kategorilerdir. Bu kategorilerin her biri ayrı bir ekonomik, siyasal ve toplumsal biçimlenmeyi ifade eder. Bu biçimlenmeler emperyalizmin tercihi olarak ortaya çıkmamıştır. Aksine emperyalizmin tercihi aksi yönde yani hem ekonomik ve hem de siyasal anlamda ilhak yönündedir. Arjantin ve Portekiz tipi bağımlılık biçimlerini emperyalizm çağında tek geçerli ve kalıcı saymak emperyalizmin doğasını, özünü kavramamaktır. Emperyalistler arası rekabeti ve savaşı gözardı etmektir.

Emperyalizmi sadece ekonomik özüyle ele almak, siyasi özünü, onun «siyasi gericiliğini», ilhakçı eğilimini görmemektir. Yine emperyalizmin «bu eğiliminden ötürü daha da yaygınlık ve derinlik kazanan demokrasi doğrultusundaki, ulusal kurtuluş doğrultusundaki karşı eğilimini anlamamak, onu küçümsemektir. Yazar biz emperyalizmin yeni-sömürgeci yöntemlere başvurması, elbette ki dünya devrim sürecini diğer bileşenleri ile birlikte ulusal kurtuluş hareketlerinin kazandığı boyutlar sonucudur deyişimizi alaya almakta ve mali sermayenin nelere muktedir olduğunu saymaktadır. Mali sermayenin gücü yazarın düşünceleri üzerinde o ölçüde etkili olmuştur ki, bu çağdaki karşıt güçleri ve güçlerin çatışmasının tayin ettiği iktisadi, siyasi ve toplumsal biçimlenişleri kavrayamamaktadır.

O, bu çağın, emperyalizm çağı olmasının yanı sıra ulusal kurtuluş ve sosyalist devrimler çağı da olduğunu, bu farklı çizgileri, tipik ve tipik olmayan özel-

likleri birlikte taşıyan bir çağ olduğunu anlayamamakta, marksist bakış açısını terk ederek ekonomizmin bakış açısını savunmaktadır. Yazarın tüm düşüncesine hakim olan olgu, burada da karşımıza çıkmaktadır.

Bu yazı, E. Birliği'nin, özünde *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı* ilkesini reddeden şoven görüşlerinin eleştirisine ayrıldı. Bu zorunluydu, çünkü E. Birliği'nin oportünist oklarının doğrudan hedefi biz olduk. Ayrıca uzun bir bekleyişten sonra ulusal sorun konusunda en çok gürültü koparan hareket E. Birliği oldu. Gördük ki bu gürültü ve şamata, azgın Türk şovenizminin patlamaya yol açan birikimidir. Öyle bir şovenizm ki, oklarını yalnız bir hedefe, iki ulusun proletarya sosyalistlerine yöneltmiştir. 57 yıllık şoven geleneği «utkan gelenek» (unutkan demeliydiler!) diye savunanlara tek laf yok. Olamazdı da, çünkü bu «utkan gelenek»-ten kendilerine de önemli bir miras kalmıştır. Kendisini «işçi sınıfının öncü savaşkan kolu» ilan eden TKP ile E. Birliği'nin ve diğer oportünistlerin aynı hedefi seçmeleri ve hemen hemen buna benzer şeyler söylemeleri rastlantı değildir. Doğrudan ya da dolaylı bütün oportünistlerin hedefi haline geldik. «Küçük burjuva milliyetçiliği» deyip bize karşı haçlı seferini başlatanlar, Türk şovenizmine tek ok atmayanlardır. Her renkten ve her soydan oportünizmin bu saldırılarının hedefi olmamız bir tesadüf değildir. Ulusal sorunda savuna geldiğimiz tutarlı devrimci çizgidir.

E. Birliği, bilmediği konular üzerinde teori üretmekten bir an önce vazgeçmeli, ulusal sorun da dahil, tüm tezlerini yeniden ele alıp gözden geçirmelidir. Çünkü, E. Birliği'nin bütün tezleri tek bir mantıktan kaynaklanmaktadır; sorunları basite indirgemek amacıyla sosyal gerçeklerin karmaşıklığını reddeden, ustalığını Aristo'nun yapmış olduğu formel mantıktan. Bu, o kadar açıktır ki, Türkiye'deki devrim adımını tanımlarken, formüllere bağlı kaldığından dolayı burjuva demokratik devrimden dem vurmakta, Türkiye'de kapitalist üretim ilişkilerinin egemenliğini farkederek, anti-kapitalist devrimden bahsetmektedir. Hem demokratik devrim, hem de anti-kapitalist devrim. Bereket versin E. Bir-

liği'nin sesi marksist ustaları mezardan fırlatamayacak kadar cılız çıkmaktadır.

Eleştirilerimiz belki bir ölçüde sert olmuştur. Eğer marksizme karşı biraz iyiniyet taşıdıklarını kanıtlayacak olurlarsa, biz, dilimizi yumuşatmasını biliriz. Ama E. Birliği şunu bilmelidir ki, hatalarının bütün temeli Aristo mantığında yatmaktadır. Bünyesinde üretip dışarıya saldığı ve bugün ayrı bir grup olma sevdasında olan «sosyalist devrimciler»i hangi mantık üretmiştir? Bu bile kendilerini gözden geçirmeyi gerekli kılacak bir işarettir. Bu bölünme başka bölümlerle tamamlanacak ve E. Birliği partileşmeye kalkışsa bile çaresizliğinden kurtulamayacaktır.

Şimdiye kadar gösterdiğimiz dostluk tavrının bile değerini bilemeyen E. Birliği'ne son bir dostluk daha yapmayı proletarya davasının bir gereği olarak görüyoruz. E. Birliği bu dar, formel mantığını terketmeye karar verdiği an aynı dostluk bağları kurulabilecek ve proletarya davasında omuz omuza mücadele, bir zafer daha kazanacaktır.

KURTULUŞ

KURTULUŞ

sosyalist dergi

4. CİLT

İçindekiler

SAYI : 19 (Aralık 1977)

SAYI : 20 (Ocak 1978)

SAYI : 21 (Şubat 1978)

Hükümet Değişikliği/KURTULUŞ

«Sosyal-Emperyalizm» Teorisi (!)
«Yeni» Narodnizmin Teorisidir-2/KURTULUŞ

Proletarya Partisinin
Çalışma Tarzı/KURTULUŞ

SAYI : 22 (Mart 1978)

Türkiye'de Faşizm ve
Faşizme Karşı Mücadele/KURTULUŞ

«Sosyal-Emperyalizm» Teorisi (!)
«Yeni» Narodnizmin Teorisidir-3/KURTULUŞ

«Stammheim Mucizesi»

SAYI : 23 (Nisan 1978)

1 *Mayıs 1978 İçin İleri*/KURTULUŞ

«Sosyal-Emperyalizm» Teorisi (!)
«Yeni» Narodnizmin Teorisidir-4/KURTULUŞ

Ulusal Sorun ve Sömürgecilik Sorunu
Üzerine Eleştiriler/KURTULUŞ

SAYI : 24 (Mayıs 1978)

1 Mayıs 1978/KURTULUŞ

6 Mayıs 1972 Unutulmayacak, Oligarşi
Döktüğü Kanda Boğulacak/KURTULUŞ

«Sosyal-Emperyalizm» Teorisi (!)
«Yeni Narodnizmin Teorisidir-5/KURTULUŞ

Bir Açıklama/KURTULUŞ

Ulusal Sorun ve Sömürgecilik Sorunu
Üzerine Eleştiriler/KURTULUŞ

KURTULUŞ Sosyalist Dergi YAYINLARI

Zeki Erginbay

«TKP» Üzerine

Geçmişin Değerlendirilmesi ve

ÖNCÜ SAVAŞI

İsteme Adresi

Posta Kutusu: 308
Kızılay - ANKARA

KURTULUŞ

sosyalist dergi

1. Cilt

(1. — 6. Sayılar)
mevcudu kalmadı

2. Cilt

(7. — 12. Sayılar)
mevcudu kalmadı

3. Cilt

(13. — 18. Sayılar)
75.— TL.

4. Cilt

(19. — 24. Sayılar)
Çıkacak

Bulgaristan Devrimci Gençlik Hareketi Tarihi

Dimitrov Gençlik Akademisi
Üyeleri
17,5 TL.

1929 Kapitalizmin Büyük Bunalımı ve Sovyet Ekonomisi

J. Stalin
12,5 TL.

Reddettiğimiz Miras

V. İ. Lenin
5.— TL.

Tek İsteklerde Pul Gönderiniz
Toplu İsteklerde % 25 İndirim Yapılır

İsteme Adresi :
Posta Kutusu: 161
Beyazıt — İSTANBUL